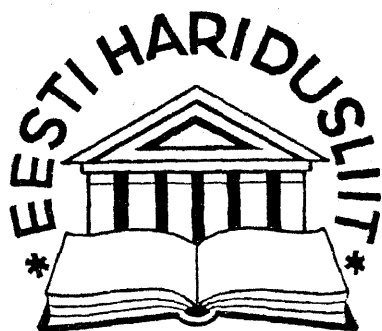


REKOG

F. LIIV.



Nr. 2 VEEBRUAR 1938

PIIMAÜHINGUTE
K E S K L I I T

„VÕIEKSPORT“

T A L L I N N
SUUR KARJA 23

EESTI MEHAANILISE PUUTÖÖSTUSE AKTSIASELTS

A. M. L U T H E R I

L A S T E - M Ö Ö B E L

J A

L A S T E - M Ä N G U A S J A D

O N K O D U M A A K Ö R G E K V A L I T E E D I L I S E D T O O T E D

M Ü Ü G I K O H A D :

Tallinnas, Vana Posti 9, tel. 446-16

Tartus: E. W. Jürgens, Ülikooli 2,
tel. 788

ARENG

× VABAHARIDUSTÖÖ JA MAATEATRI AJAKIRI ×

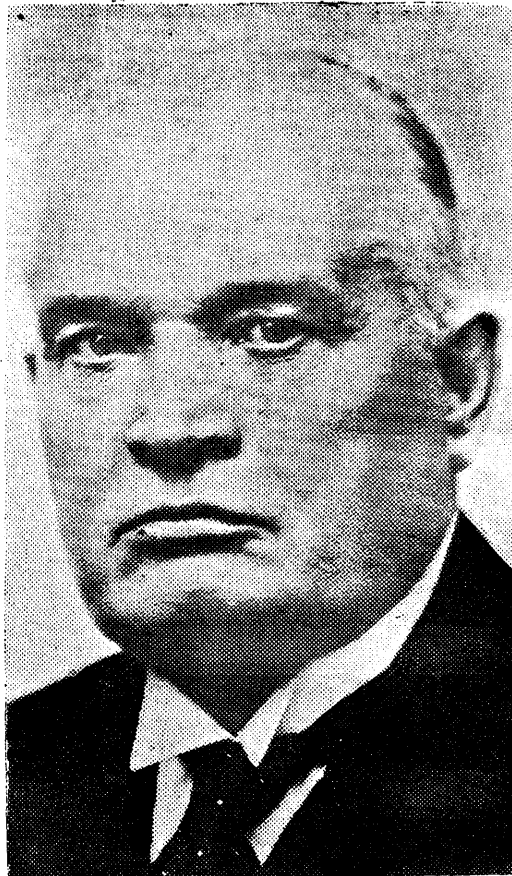
Pea- ja vastutav toimetaja Evald Vender. Tegev toimetaja Leo Soonberg. Vabaharidustöö osa toimetaja Neeme Ruus. Maateatri osa toimetaja Andres Särev. Toimetuse liikmed: E. Oja, J. Rummo, J. Ruus ja A. Sibul.

Väljaandja EESTI HARIDUSLIIT. Toimetus ja talitus: Tallinn, Uus tn. 2, tel. 452-64
Ilmub kord kuus, väljaarvatud 2 suvekuud. Tellimishind: 2 kr. aastas, 1 kr. poolaastas
Üksiknumber 25 senti.

Nõ 2

23. veebruaril 1938

XII aastakäik



Riigihoidja

K. Pätso.

Mõtteid Eesti iseseisvuse 20. aastapäeval.

Tule ja mõõgaga nõutas Eesti omale sünnioiguse. 24. veebruaril välja kuulutatud iseseisvuse tegelik teostamine algab novembris ja kohe oma esimestel päevadel relvade kaitsel välise vaenlase vastu ja sisemise korra kaitseks. Raske töö ja suure vaevaga saadud raha ei anta kergelt käest. Kangelasliku võitlusega võidetud iseseisvus on meie õnne pandiks, mida oleme valmis kaitsma sama tahteküllusega, kui tegime seda võitluse esimestel päevadel.

Võitlus vabadussõjas oli verine ja ohvreid nõudev. Poliitilise iseseisvuse kättesaamine on meie ajaloo hiilgavamaid lehekülgi. Kuid ega see saanud jääda püsima muidu, kui sellele ei järgnenud kohe võitlus kultuurilise ja majandusliku iseseisvuse eest. Võitlus viimastel aladel käib lakkamatult ja ei saagi vaibuda kuni elame ja elada tahame.

Eestlasele on omane peremehelik mõtlemisviis ja elukäsitlus. „Oma tuba — oma luba“ on igapäev unistus, kellel see veel puudub. Üksikisikute tahtest moodustub rahva tahe. Ja nii on saanud ka meie rahva suureks ülesandeks võimalikult suurem vabanemine majanduslikest ja kultuurilisest mõjutusest.

* * *

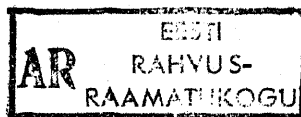
Ei ole võimalik teha mõne reaga mingisuguseid kokkuvõtteid iseseisvuse aegsetest saavutustest. Kel silmad on nägemiseks, see näeb ja kel kõrvad on kuulmiseks — see kuuleb, mis on tehtud selle aja jooksul. Vaevalt leidub vist ühtegi ala, kus võiksim märkida tagasiminekut just sisu ja otstarbekohasuse seisukohalt hinnatuna. Edu teed käiakse aga kõikjal. Nähtud vaev pole olnud asjatu.

Töö tulemused ja saavutused on tasuks nende tegijatele. Aga nad on ka virgutuseks ja julgustuseks tulevikule.

Kuid tuleme juubeli puhul meele ka kohustusi, mida peame kandma ja kanname rõõmuga. Üks kohustustest on teostada nende unistusi, kellel see endal enam võimalik ei ole. Suur hulk vabatahtlikke, enamuses noored ja kooli- ning üliõpilased läksid vabadussõtta kindla teadmisega — võidelda meie riigi eest, kus võiksim tulevikus saab maksta ainult meie oma rahva tahe. Tulles võõra surve alt — uskusime oma rahva tahte olevat niivõrd ühtlase, et see rahuldab kõiki. Aeg on aga näidanud, et iseenesest ei sünni midagi hästi, ja rahva tahte suunamine pole sugugi võimatu asi. Kodaniku kasvatus ilmavaate kujunemise ajal võib siin väga palju mõjuda. Haridusseltside tegelased! Tunnustagem seda, et ka meie peal lasub kohustus noorte kasvatamisel ja seega vastutus tuleviku eest. Kui oskame ja suudame mõjutada seltskonda ja kasvatada noorsugu niisuguseks, kes riigielu küsimuste lahendamisel tahab ja oskab vaadata kaugemale omakasust ja unustada isiklik hüved, siis võime olla julged meie riigi edasikestvuses. Isamaa eest langenud ei saa ise jatkata võitlust, kuid nende vapper ja tahteküllane vaim peab elama edasi!

Meie omapärase kultuuri areng on täiel määral sõltuv meie riiklikust iseseisvusest ja stabiilsusest. Sellepärast ei tohi ka vabaharidustöö tegelased, kui meie omakultuuri populariseerijad olla üksikõiksed meie riiklikkude suursündmuste vastu.

Ev. Vender-Vendre.



Julio Talva.

Teisipäev.

On õhtu. Rõske hämarus laskub alla ja sulatab suitsunud majade siluetid tumedasse taevafooni. Süttivad üksikud tuled ja varsti kiirgab neist kogu alevik. Prožektorist valgustatud õlivabriku torn paistab valge majakana kaugele üle metsa. Kõndides raudteel kiirustan sammu, et jõuda õigeaks ajaks kohale. Jäeb selja taha Käva ja jõuan uude ehitusrajooni, kus kerkib terve külana kümnete kaupa uusi kahe- ja kolmekordseid tööliste ja ametnike elamuid. Lillekülast möödudes püüan eritella teisigi asulaid, sest tuttavad on need tulede rühmad. Siin Sikupill, Suitsuküla, Saunaküla. Tuhamäe taha on peitnud end Kooliküla ja päris „citys“ — kesklinnas — kiirgavad vabrikute valgeimad tuled. Seal reastuvad Häda- ja Rõõmuküla ning pargi taga puhkab rahulikult „aristokraatne Siidisuka“.

Pahisedes langeb vesi jahutustornidest ning tärisedes tõuseb tuharong mäkke. Varsti hüplevad tulihännad nõlvakult alla, kuhu jäävad tontliku tulivärgina hõõguma. Vabrikud aga undavad ja lõõtsutavad lakamatult töös.

Kolmapäev.

Metsviinapuuväätide varjus lebab madal piklik hoone, endine tehase jõujaam, mis on muudetud rahvamajaks. Peatun reklaamkasti ees ja loen:

Neljapäeval, kell 6. Kino. Ülihuvi-
tav film „**Stenka Rasin**“.

Laupäeval, 7. korda lõbus operett
„**Pöörane Loola**“.

Pühapäeval, kell 11.00 populaar-
loeng „**Matkal läbi kireva
Euroopa**“.

Kohtla-Järvelt.

Korraga kostab rahvamajast tugev puhkpillideorkestri avamäng, milles kõrvalõikavalt pörutab bass-tromboon. Tule-
tõrjeorkester on tulnud oma järjekordsele harjutusele ning asetunud einelauaruumi vaevaliselt laudade vahele, kuna saali ja lava on okupeerinud näitlejad näitekunsti kursuse puhul. Orkester on mänginud vaevalt mõne takti, kui kõrvalruumist ruttab välja näitejuht ja segab.

„Vabandage, mu härrad. Meil on siin kõrval näidendiharjutus ja meie ei saa töötada orkestri müras. Võib-olla saaksite harjutada teinekord, või leiaksite mõne teise ruumi, kus me üksteist ei segaks.“

Orkestrandid haaravadki pillid selga ja kolivad. Näitejuht asub tagasi oma närvepingutava töö juurde. Käsil on õrn dramaatiline koht. Näitleja laval sisendab endale uuesti kurba meeleolu ja annab juba ilusasti esimese fraasi. Korraga pörisevad aknad ja värisevad seinad, sest orkester on teise seinaga taga, riiteruumis, alanud lõbusat marssi. Näitleja tunded on läbi lõigatud. Proov katke ja instruktoreid paiskub ärevalt orkestriruumi. Kätt rinnale surudes ja ärritusest hääle värisedes ta „deklameerib“:

„Mu härrad, saage ometi aru, te segate meid! Näitleja ei saa pillide müras tundeid sisendada, samuti kui teie ei suuda hääles-
tada viiulit vabriku kivipurustaja ruumis.“

Mehed vaidlevad pisut vastu, kuid lõpuks kapituleeruvad ja liües käega lahkuvad

Pühapäeval, kell 4.00. Kino
„**Maipäevad**“.

Neljapäeval, kell 6.00. Kino
„**Kameelia daam**“.

Laupäeval, kell 8.00

EELTEADE

**Näitekunstkursuse
lõpp-pidu.**

rahvamajast otsima uut harjutusruumi raamatukogumajast.

Neljapäev.

„Vihma küll valab ju pilvede viinas, taevas kui maa sügisudude tinas...“ deklameerib habras naisehäääl ülal raamatukogutoas. Täna on näitekursus kolinud siia kaevanduse juhatause majja, kuna rahvamaja saalis on kino.

All klubiruumis aga kopsivad töölisnoored koroonat, ping-pongi ja piljardit. On ajalehtede lugejaid ning malegi moehaigus näib olevat nakatanud siinseid noori.

Rahvamaja umbes 300-istmeline saal on tulvil täis kinosõpru, kes põnevusega jälgivad Stenka Rasina meeskonna surmajanus vihmavee lakkumist laevatekilt. Õhk aga saalis on selline, et seda võiks juustuna lõigata.

Reede kell 4.

Rahvamaja saali on kaetud külaliste vastuvõtuks pidulik laud. Juba teist korda teatatakse uuest tähtjast, ning samuti teist korda rändavad toidud tagasi kööki sooja. Perenaised on pinevil ja mures. Saal on aga varem lubatud samaks ajaks naiskodukaitse opereti peaprooviks. Kuna täpsemad teated külaliste saabumisest puuduvad, siis asuvad opereti tegelased ning sümfooniaorkester kohale, et alata tööd. Primadonna saab vaevalt alata oma avalaulu, kui vurab maja ette kaevanduse omnibus külalistega ja lisaks paar limusiini.

Näitlejad koos orkestriga kolivad, et oodata, raisata aega kõrvalruumis tervelt kaks tundi, sest seni kestab sööming pikade ja liigutavate lauakõnede saatel. Näitlejad aga närveerivad lava taga. Esinaine jookseb ringi nagu pesalt aetud kana, sest saabub juba kursuslaste aeg.

Laupäev.

Ametnike saunas on puhastustules rida tähtsamaid kohalikke tegelasi. Soojas saunaleilis vuhisevad vihad ja mehed mõnulevad laval.

„Kehalisi, sportlikke lõbusid on parim ikka nautida siin!“ sõnab atleetliku kehahitusega noormees.

„Kuidas nii? Teil ju avar spordiväljak ja uus ujumisbassein.“

„Jah, kergejõustikku ikka harrastada saab ja palli kopsida ka, kuid ujuda... ehh, parem poen juba vee-jahutustorni kui sinna inimjäsentemete puljongikaussi.“

„Ei noh,“ parandab teine, „ujuda saab küll, kuid selleks tuleb kihutada oma 10 kilomeetrit Aa või Ontika randa. Aga talilõbusid on selle eest laialt. Meil ju uhke tuhamägi. Lase vaid end elektrimootorist üles vinnata ja kihuta suuskadel alla nii et tuli ja tahm tuiskab.“ Naerulagin aplodeerib öeldule.

— Olen kuulnud, et teie kaevanduse-rajoonis on kuni 6000 elanikku. Milliseid organisatsioone on selle inimhulga teenistuses?

— Vastavalt oma huvialadele võivad koonduda kõik, kes haridusseltsi, kohalikku ÜENÜ-sse, kaitseliitu, tuletõrjese, naiskodukaitse, kooperatiivi naisringi või spordiseltsi.

— Minu tähelepanekute järele on haridusseltsidel ja ÜENÜ osakondadel peamiselt ühed ja samad vabahariduslikud ja kultuurilised sihid ja tööväljad. Miks asutate veel ÜENÜ osakonna, kui teil haridusselts juba oli?

Nüüd ruttab vastama noor üliõpilane, kes kuulub ÜENÜ-sse.

— Jah, vaadake, kes seda nüüd täpselt teab ja õieti tohibki vastata, kuid räägitakse, et noored, kes on peamiselt koondunud ÜENÜ-sse, tahtnuvat olla ise oma pere-mehed ja korraldada tööd oma maitse ja tahte järele.

— Mis maitsevastast teile siis haridusseltsis peale sunniti, kaitseb oma ühingu haridusseltslane.

— Tööpäeval nii-kui-nii isandad kukil, hakka veel oma vabal ajalgi sakste sõna kuulama. Seal haridusseltsi juhatuses ju kõik su kõrged ja otsesed ülemad. Pruugid natukene liialt suud oma seisukohta kaitses, näe, oledki naks kohalt lahti! hõikab häääl saunalavalt.

Kuna toon on muutunud teravaks, juhuhin keskustelu kõrvale.

— Milliseid vabaharidustöö alasid viljelete siin enim?

— Näitemängu, ikka näitemängu, nagu kõikjal, sest on ju praegu maateatri kõrgekonjunktuuri aeg — kõlab groteskne vastus. — Repertuaaris on peamiselt laulumängud ja operetid, sest neid armastab publik.

— On teil siis ka operetijõude? sõandan küsida.

— Oo, meie primadonnad on juba otsaga Tallinnas riigiteatris, kuid jätkub teisi veel meilegi. Isegi üks kaevanduse direktoreid lööb operetis hoogsalt kaasa.

— Kuidas suhtub kaevanduse juhatus teie hariduslikele üritusile?

— Pole viga! Saame kasutada tasuta saali, eelarve korras antakse toetust igale organisatsioonile. Eriti haridussõbralik on õlivabriku direktor hr. Luts. Muuseas tema on olnud üks meie esimesi haridusministreid ja püüab nüüd siingi soodustada kõigiti vabaharidustööd.

Pühapäev.

Peale õlivabriku vaatlemist vestleme külalislahke hr. direktor Lutsuga, kes on ühtlasi haridusseltsi esimees.

— Olen huvitatud, kuidas on püüdnud haridusselts tõsta oma liigete kui ka teiste kaevanduse elanike hariduslikku tasapinda?

— Oleme korraldanud üldhariduslikke kursusi töölistele ja ametnikele, näit.: emakeelt, võõrkeelt, arvutamist... Peale selle on meil kombeks pidada igal pühapäeval populaarteaduslikke loenguid. Meil on käinud kõnelemas päris tähtsaid ja kuulsaid

mehi, nagu professorid Treiberg, Piiper, Puusepp, Moora, mitmeid arste, muusikamehi, kunstnikke, nagu: Pukits, Kuusik ja mitmeid teisi üldtuntud nimesid, nagu: A. Rei, K. Ast, A. Oinas, E. Mesiäinen, E. Riisman j. t.

Oleme korraldanud ka kirjanduslikke hommikuid ning uudisena lühijuttude võistlusi kohalikust elust. Paremad palad kannakse siis avalikult ette rahvamajas. Neist on olnud osavõtt väga elav.

Meil töötab puhkpillide- ja viiulikoor, milliseid on võimalik vajaduse korral ühendada väikeseks sümfooniaorkestriks. Juhatab hr. Sari. Näitlejaile on korraldatud kaks näitekunstikursust ja lähemal ajal on meil kavas uute dekoratsioonide valmistamine.

— Millised on teie arvates suuremad takistused koha peal edukaks haridustöök?

— Inimmaterjali meil on, samuti saaksime üle ka majanduslikest raskusist, kuid perioodilisi kursusi segab käitiste mitme vahetusega töö ja samuti ka osavõtjate — tööliste — väga kõikuv hariduslik tasapind. Raskusi on meil ka ruumide kasutamisel, sest praegune rahvamaja on liiga üle kooratud. Praeguse käitise kiiretempolisele kasvule ei jõua sotsiaalne areng järele.

— Ja teie kavatsusi lähemas tulevikus?

— Tahame jätkata senist tööd ning asuda uue, ajakohasema, rahvamaja ehitamisele, mille valmistamisel loodame võita mitmeidki seniseid takistusi ja raskusi töös.

Rud. Sepp.

Millised on siis need positiivsed väärtused, mida sisaldab meie maateatri repertuaar? Mida pakub ta maateatrile kui kujunevale ehitusele? Kus peitub see nurgakivi, mis maateatri näitekirjanik omalt poolt on asetanud maateatri ehituse alusmüüri? Kas maateatri repertuaar kannab õigusega oma nime?

Milllega erineb maateatrile kirjutatud

Maateatri repertuaarist.

näidend lavateosest, mis kirjutatud enne maateatri nimetuse sündi — näit. Kitzbergi teoseist? Vastus antud küsimusele saab olla ühtlasi vastuseks repertuaari maateatri-pärasuse küsimusele.

Kui maha arvata see, et Kitzberg oma ainevalikus ulatub ka kaugemasse minevikku („Libahunt“), siis võib ütelda, et n.n. maateatri repertuaari ainevalik üldjoontes

on samaks jäänud. Maateatrile kirjutatud näidendi ilmumisel võid julgesti ette öelda, et see kujutab enesest jälle lugu tänapäeva maarahva, õigemini talu elust. Kui Kitzberg asetab orgaaniliselt talu kui niisuguse külge kuuluva inimese vaheldusekski talust eemale (maanteele, surnuaiavärvale jne.), siis maateatri näitekirjanik seda ei tee. Ta kuhjab tegelased kõik talu õue või talu tarre, küsimata, kas neist teinekord ainsalgi on orgaanilist sidet talu enesega.

Seega üheks maateatri repertuaari iseloomustavaks jooneks näib olevat lahtikan-gutamatus talu elu kujutlusest talus eneses.

Selle põhjenduseks aluste otsimisel satud oletusele, et lavateos sellaselt on kavatsetud maanäitleja jõukohasuse kaalutlusil. Pikapeale, kui arvestad, et ega näitlejal, eriti asjaarmastajal, pole kerge leida uut kuju ikka ja jälle samale taluperemehele, üleaedsele või Sauna Jürile, liiatigi kui need ei erine kas või terviseltki teineteisest — siis pikapeale taipad küll, et ega maateatri lavateose kirjutaja olegi arvestanud maanäitleja suutelisusega.

Teame ju küll, et maal liigub paljugi sellaseid üleaedseid või Sauna Jürisid, kel rohkem verd ja oma isiklikku joont kui enamikul neist näidendeist pähekulunud tegelasil kokku. Kuid ega neilt siis maanäitlejal midagi õppida ole. Päeva päeva kõrval kõikide nende üleaadsetega koos elades ei seleta silm neid enam. Sest selleks, et midagi otsustavalt näha, on vajalik teatud vaate distants. Maanäitlejal maainimese suhtes see puudub ning seepärast maanäitleja maainimese kujutamisel tegelikust elust endale toetuspunkti ei leia. Kui maateatri näitekirjanik tahaks anda maanäitlejale seda võimalust, siis eelkõige peaks ta põhjaliku tuulutuse ette võtame omaenda kodus kohasemate tegelaste leidmiseks.

Vaadeldes tänapäeval maateatri ettekannet ei taha kuidagi leppida selle vägagi küsitava segimisega laval, s. t. lavale ehitatud talu õuel (teisi lavapilte seal ei kohta). Kõigele sellele naabertaludest, alevikust või jumal teab kust pärit impordile talu õue ei taha kuidagi loogilist alust leida. See kõik oli loomulik ainsal juhul — „Mikumärdi“ puhul. Ühest korralikust talust tahaksid

aga sellast logardite bandet minemapekstuna näha.

Talu õu enamikul juhtudel on rahulik, vaikne, võib-olla koguni surnud, kui seal ei tabaks pilk kassi, koera või muid koduloomi. Paremal juhul elustavad seda veel alaealised või üksik rauk. Kõik need teised, prisked, tööjõulised isikud, kes lavale püstitatud talu õuel segivad, tegelikuses on tööil või kuurordis. Liiatigi kibedalt või palaval suvehooajal. Õhtuti talu õu on veel tühjem — sest siis puhkavad väsimust alaealisedki.

Siin märkad paratamatult tegelaste üliküllust ning askelduses eluvõõrust. Ja kui see kõik tohib põhjendatud olla suurema liikuvuse vajadusega teoses — siis, kui see on võõras talu õuele, tuleks üle kolida talu õuel sissesõiduhuovi. Või mõnikord ära oodata sügisest rehepeksu, linakitkumise lõppolengut või muud sellist erakordset momenti.

Seega — kui maateatri lavateoses on muudetud tempo, siis peab sellele vastavalt muudetama ka tegevuspaik või aeg.

Ja kas see tempole kohandatud kärbitud lausegi pole võõras põlise talu stoilises rahulikkuses?

Kui arvesse võtta, et Draamastudio ettekannetele joostakse tormi, siis ei saa ülalkirjeldatud maateatri lavateose põhjenduseks otsida aluseid ka maapubliku maitstes. Ja koguni — kas vahest üks protsentki Draamastudio edust ei olene asjaolust, et ta näitab maainimesele nägematut inimest või paika?

Selliselt kavatsetud teose põhjenduseks jääb üle vahest veel maateatri lavapildi ehitustingimustega arvestamise oletus.

Kõige paremini korraldatud lavadel saame anda paar, kolm teataval määral erinevat õuepildi teisendit. Tavaliselt sedagi võimalust pole, ning pole ruumigi vajaliselt õuemajade paigutamiseks.

Lõplikult uue, mingile ainsale iseloomustatud õuedekoratsiooni muretsemine maaoludes on kulukas ja tülikas. Sest siin ei piisa ainult ateljeest kohale saadetud papirollidest, vaid need tulevad veel taguda alusraamidele, millised peavad olema eriti selleks valmistatud.

A. Mälgu „Vaesemehe ututall“

Kunda Rahvaülikooli näitekursusel.



Lisaks kõigele tuleb märkida, et siin ei saa kuigi otsustavalt kaasa mõjuda lava- valgustus, ning seepärast siin ei saa kunsti- pärasusest suurt juttu olla ka tulevikus, hästi korraldatud lava puhul.

Lõppeks olgu lisatud, et lavapildi vahetu- ses pole midagi aegaviitvat ega tülikamat taluõue pildi vahetusest talu tarega. Tava- liselt tehakse seda pildivahetust küll liht- sustatud korras sellega, et jäetakse liht- selt tegemata. Sest ega orgaanilist sidet tegevuspaiga ja tegevuse vahel tänapäeva maateatri lavateoses polegi.

Tänapäeva maateatri repertuaar oma kunstilise pagasiga ei ulatu Kitzbergini.

Eero.

Meie — see tähendab, mina ja mu sõ- ber Adamson (mitte see Adamson, kellest joonistatakse karikatuuure, vaid üks teine) — saime kirja koolivennalt Juhan Tõhult, kes on Sibavere abivallavanem ja viieküm- nehektaarilise talukoha pärisperemees. Kir- ja sain õigupoolest küll mina, aga see oli niisama palju ka Adamsonile, sest meid mõ- lemaid kutsuti nimelt maale külla. „Arva- tavasti on neil käimas kodukaunistamise aktsioon,“ väitis Adamson, „ja Tõhk tahab anda oma majale intelligentsi hõngu meie näol. Kirjuta talle vastuseks, et meie, tõ- sised vaimuinimesed, näeme läbi ta alasti omakasu tagamõtte ja pöörame põlastusega selja niisugustele mahhinatsioonidele.“

Nüüd avanesid ka minu silmad. „Kaa- bakas!“ laususin. „Alatu sul,“ lisas Adam- son.

Sel hetkel tuli kohvikusse Paakspuu. „Ei ole ilus seltsimeest võtta vastu sellaste sõnadega,“ lausus ta kõrgilt ja ist- tus. On nimelt inimesi, kes mõnd halba sõna kuuldes otsekohe arvavad, et see käib ni- melt tema kohta. Paakspuu on üks neist. Kui olime seletanud, et meie väljendused käivad hoopis Tõhu kohta, rahunes ta mär- gatavalt ja muutus uudishimulikuks. Ula- tasin talle kirja. Adamson kommenteeris. Meie otsus Tõhu kohta oli ühine.

Eestluse kasvatamiseks oleks õige astuda tagasi minevikku. Maaarmastust on kergem õpetada võõrsil.

Ja mis jääb siis veel üle? Kus on siin see algatus sellest, et maateatri näite- kirjanik valmistub tooma omaltki poolt ehi- tusmaterjali maateatri uusehituse alusmüü- riks?

Kui sealpool ikka arvatakse, et maateat- ri repertuaariküsimusega on tõepoolest kõik korras, siis tuleks meil koos teadliku maa- teatri arhitektiga ühtlasi ametisse kutsuda teadlik maateatri näitekirjanik selleks, et alata õigest otsast peale maateatri vormi- misega nii väliselt kui seesmiselt.

Kontakt.

„Suli,“ ütles Adamson veel kord.

„Kaabakas!“ lisasin mina.

„Lurjus, aga mitte koolivend,“ lausus Paakspuu. Ja tükk aega hiljem lisas ta unis- tavalt:

„Aga tal oli alati jumalik õlu.“

See otsustas asja. Me sõitsime. Kõik kolm.

Paakspuu väide vastas tõele. Koolivend Tõhk nimelt teeb Vabariigi aastapäevaks alati õlut. Seekord oli tapetud ka siga. Huvitav on märkida, et sealiha ei olegi pu- nane, vaid valge. Aga võib-olla põdes Tõhu siga mingit haigust, või oli liha värvitud. Linnas söögimajas igatahes pole ma sellast saanud. Rääkisin sellest Tõhule viisakas toonis. Ta naeris laia suuga. „Sööge-sööge, sõbrad, kes teile linnas õiget ja maamoodi sealiha annab.“ Võimalik, et tal oli õigus, aga me vaikisime haavunult ja tegime sü- gavamõttelised näod. See on parim vahend tõmmata selge vahe, enda ja endast vaim- selt madalamal seisvate isikute vahele, missuguseks koolivend Tõhk oma mitme- aastase maal elamisega oli muutunud.

Aastapäeva eelpäeval Tõhk käis kodust ära. Ta oli nimelt peale abivallavanema ka veel pritsimeeste laekur, põllumeeste seltsi sekretär, näiteringi abiesimees, laulu- ja muusikaseltsi varahoidja ning mesilastepi-

dajate seltsi juhatuse liige ja mõnel neist organisatsioonidest või ka kõigil oli sel päeval juhatuse koosolek. Samuti oli näidendi peaproov.

„Sõbrad,“ ütles ta õhtul koju tulles, „olge nüüd head mehed ja aidake meid hädast välja.“

„Meie žiirosid ei anna!“ deklareerisime kolmekesi. Siis Tõhk seletas, et ta ei tahagi neid. Neil pidavat aga homme, Vabaduspäeva õhtul tulema mängimisele näidend ja seal olevat osalistest puudus. Punakomissari mängivale Räpsiku Ruudile polevat poemes eile õlut võlgu annud, ja kuna poemes on näitejuhi lellepöög, siis Ruudi protestiks loobub mängimast. Kübla Kustile tegi näitejuht peaproovil märkuse, et see rääkigu selgemini, mispeale Kusti vihasus, raamatu maha viskas ja koju läks. Roobiku Saamuelile on tulnud linnast pruut külla ja nüüd Saamuel ei julge punasõdurit mängida, sest see on laval tedretähine, lollakas ja räbalais. Antagu Saamuelile niisugune osa, kus tal on ilus nägu ees ja lips kaelas, siis ta mängib, aga muidu — ei. Nii seletas Tõhk ja lisas: „Osad on väikesed, punakomissaril tuleb pidada lühike kõne, punasõdurid on samuti statistid. Õpite ruttu selgeks. Olge meheks, aidake välja. Te ju linnamed ja tunnete teatriasjandust.“

Vaatasime üksteise otsa. Paakspuu ajas rinna õieli. „Miks ei. Meie teatripubliku mentaliteet nõuab laiemat ampluaad kui commedia del arte režii seda anda suudab.“

Paakspuule nimelt oli kord poes pakitud vorst ühte teatrilüksikoni poognasse. Selle poogna oli Paakspuu lugenud läbi ja leidis nüüd võimaluse hiilata oma teatrikunstiliste teadmistega.

„Kas ei ole mitte intelligentsi kohus päästa maarahva kultuurilisi üritusi neid ähvardavast fiaskost?“ tähendas Adamson sügavamõtteliselt.

„Peaasi on siiski kontakti saavutamine lava ja saali vahel,“ laususin isiklikult. Ärgu arvaku Paakspuu ja Adamson, et minul pole aimu peenemast teatrivärgist!

Asi oli otsustatud. Tõhk vaatas meid aukartlikult ja andis komissari osa mulle. See on ka endastmõistetav, arvestades osa

tähtsust. Paakspuust ja Adamsonist said punasõdurid. Veel samal õhtul tegime kaks proovi. Lausa naruväärne oli vaadata, millise ettetiikkivusega niihästi Adamson kui ka Paakspuu püüdsid mängida teiste juhtija osa. Mul kulus rohkesti pingutusi neile selgeks teha, et nemad peavad jälgima minu näpunäiteid, aga mitte vastupidi. Lõpuks leppisime kokku demokraatlikule printsibile ja ma loobusin oma väärtuslike näpunäidete jagamisest. Puupäid ei tee targaks geniaalsemgi näitejuht. Aastapäeval tegime veel mõned proovid kolmekesi, kusjuures Tõhk luges ülejäänud osi, ja näidend läks väga libedasti. Õhtul olime kõik korralikult seltsimajas ja meid pandi grimmi alla. Oli väga huvitav. Õige kunstinimese teatrikarjäär ei alga mitte saalist, vaid laval. Ja nende kahe vahel tuleb luua kontakt, siis on ettekanne hiilgav, nii lugesin alles hiljuti ühest teatriarvustusest, mis kohvikus kätte puutus.

Sibavere seltsimaja oli rahvast tulvil. Mängitava näidendi nime ma ei tea, kuna minu käes oleval raamatul oli tiitellet ära rebitud, mis näitas, et raamat oli olnud kultuurihuviliste isikute käes. Igal juhul oli see aga väga isamaaline tükk Vabadussõjast. Eriti dramaatiline oli kolmas vaatus, kus punaväed on vallutanud küla ja komisar praalib hirmsasti, lubab hommepäev Tallinna vallutada ja pursuid merre peksta, kuid samas avaneb uks, sisse astub sama talu noorperemees Juku koos karjapoisiga — nad mõlemad on Eesti väes — käsutavad punaväelasel käed üles, heiskavad Eesti lipu ja laulavad: „Mu isamaa armas“, kuna punased kiristavad hambaid. Ühesõnaga — väga kena tükk, nagu neid on tehtud enne ja tehakse veelgi.

Publiku meeoleolu paistis olevat väga hea. Saal elas lavaga kaasa. Igale õnnestunud lausele plaksutati, ja kui Juku teises vaatuses suudles pruuti, matsutati saalis magusasti suud. Väga kena oli jälgida.

Kolmandas vaatuses oli meie etteaste. Tormasime lavale, mina kõige ees, Paakspuu Adamsoniga järel. „Hahhaa!“ irvitasin saatanlikult. „Ah siin ongi siis need hallparunite tibukesed! Hahhaa!“

Ma andsin häälele dramaatilise kõla.

Adamson ja Paakspuu, püssid käes, vahtisid aplalt laual lebavat leivakannikat — nii oli ette nähtud tekstis.

Viskasin pilgu publikule. Saal oli surmvaikne. Olime oma efektse esinemisega rabanud publiku jalust. On ikka vahe, kas lavalt pakutakse kunstinaudingut tavaliste maapoiste või kunstinärviga intelligentide poolt. „Noh, lapsuke,“ kõditasin Leenit, lõua alt. „Täna öösel jagad sa voodit komissariga! Hahahaaa...“ Leeni kargas selle peale silmade välkudes püsti (nii oli raamatus). Tegelikult aga vahtis ta ühe silmaga oma kleiti, teisega suflööri ja ütles vihast väriseval häälel: „Ei iial, sa punane verekoer!“

Selle peale tuli minu kõne. „Te neetud valged koerad!“ kargatasin kõuehäälel. „Teie tahate vabariiki! Hahaaa! Hallparunid, kadaklased ja nende sabarakud tahavad oma riiki! Et kurnata töörahvast! No seda ei ole! Maha valgete lihunikete riik, maha sini-must-valged hilpharakad! Elagu Eesti Nõukogude riiki!“

Parajasti, kui ma olin oma kõige pateetilisema lause juures, avanes saaliuks ja sisse astus tüse, laiaõlaline mehejõmm. Korrapidajad tahtsid teda välja ajada, sest ta oli purjus, kuid ainsa käeviipega tõrjus ta nad eemale ja jäi keset saali seisma. Ta kuulas natuke mu kõnet, vahtis arusaamatu-

ses ümber ja hõikas: „Öhhöi! Mis kurat see on? Vabariigi aastapäeval tehakse riigivastast propagandat!“

„Elagu Eesti nõukogud!“ hüüdsin parajasti. „Maha hallparunid ja töörahva kurnajad! Ja sina, tibukene, tuled nüüd tagatuppa!“ Nii lõpetanud, haarasin Leeni ümber kinni ja hakkasin teda lavalt ära tirima.

Siis kostis saalist hirmus rõögatus, tüse mees kargas lavale, suflöörkast lendas ümber ja kellegi tugev käsi paiskas mu peadpidi läbi tareseina. (Önn, et see oli kuliss.) „Sa tuline ihusaadan, või minu pruuti käperdamas kah veel!“ kuulsin mõirgavat häält oma selja taga. Siis ei kuulnud ma enam midagi ja kiristasin vaid hambaid, ehkki seda pidid tegema Paakspuu ja Adamson, ja nemandki alles vaatuse lõpul. Saalis mõirgas, trampis ja kisendas rahvas. Mu pea põles kui tules. Kaotasin teadvuse.

*

Te küsite, miks ei ole ma vaimustatud teatrikunstist? Tõepoolest — et purjus sepp oli Leeni peigmees ja et ta prefekti otsusega sai 14 päeva, see ei leevendanud minu muhke ega vermeid sugugi. Ja teatri-meeste teooriast olen väga pettunud. Võib ju tõepoolest olla hea, kui l a v a ja s a a l i vahel on kontakt. Aga kui see kontakt on s a a l i ja l a v a vahel, siis ei ole sellest kasu lavakunstnike tervisele.

I. G.

Juhiseid Andrese ja Pearu lavastamiseks.

E. Haridusliidu kirjastusel ilmunud A. H. Tammsaare ja A. Särevi „A n d r e s e ja P e a r u“, mida mängivad praegu hea eduga „Estonia“ ja „Ugala“, peaks saama ka meie maalavadele väärtuslikuks repertuaarinumbriks.

Teos on kirjutatud A. H. Tammsaare suurromaaniga „Tõde ja õigus“ I ja V jao järgi ja kujutab, nagu romaangi, kahe peategelase — Andrese ja Pearu — isikus eestlase põhilisi iseloomuomadusi: tublidust, töökust ja sitkust, aga ka kangekaelsust ja jonni.

Tegevus algab Andrese Vargamäele tulekuga, kus ta noore ja teorõõmsa pere-mehena plaanitseb sel „viletsal soosaarekesel“ teha suure eluaegse töö, et ta lastel oleks kord kergem... Kokku puutudes naabriga, on Andresel kohe selge, et Pearuga saab Vargamäel elada ainult „hammas hamba vastu“, aga mis võib naaber teha oma „krutskitega“ mehele, kes „keda kuraditki ei karda“, kes on õiglane ja aus töö ning õiguse otsija?

Teise vaatuse tegevus areneb kakskümmend aastat hiljem. Siin näeme Vargamäe



*Kõrtsistseen Tammsaare-Särevi „Andresest ja Pearust”
Laupa näitekunsti kursusel.*

naabrite omavahelisi ärplemisi ning kaklusi ja meile saab selgeks, mis Vargamäe on teinud Andresest: ta on muutunud kangekaelseks, hoolimatuks ja armutuks. Tema aus otsekohesus on muutunud karmiks töötaotlemiseks ja julmaks õiguse jahiks. Vargamäe on Andreses hävitanud endise hinge-soojuse, armastajast isast ja abikaasast on saanud karm sundija ja kalk käskija.

Aga suurim kannataja on ometi Andres ise. Ta elutöö oli ehitada Vargamäe oma lastele, aga nüüd peab ta valutava südamega nägema, kuidas lapsed isatalust lahkuvad, et mujalt otsida paremat. Vargamäe pole inimeste sõber: ta oli Andresele hullem kui vaenlane, ta oli tema tige kiusaja, neetud maa, mis kasvatas kibuvitsu ja ohakaid.

Kolmandas vaatuses näeme Andresit ja Pearut raugemas. Olukorrad on põhjalikult muutunud. Andres veedab oma vanaduspäevi Eespere saunas ja teda ei huvita enam miski. Aga just nüüd täitub ta eluaegne inistis: Vargamäe jõgi lastakse alla.

Pearu raugaea mure on, kuidas saada Tagaperele õige pärija, kel oleks „veart veri“, aga ta kangekaelsus murtakse...

Peale Andresi ja Pearu on teoses veel rida vähemaid tegelasi, kelle täisverelisuse ja lavavärskuse eest vastutab meie parima romaanikirjaniku nimi.

Teose ja tegelaste põhjalikumaks analüüsimiseks on soovitatav, et näitejuht ja näitlejad enne „Andresi ja Pearu“ lavastamisele asumist püüaksid läbi lugeda romaani ja tutvuda ka selle kohta ilmunud kriitiliste kirjutustega.

Lavapildiliselt ei ole „Andres ja Pearu“ kõige lihtsam, aga ta ei aseta ka ülepääsmatu raskusi. Kui lähtuda sellest väikelavade kuldreegist, et mida vähem dekoratsioonilisi võimalusi, seda lihtsamalt tuleb tükk lavastada, siis ei tee „Andresi ja Pearu“ lavalettoomine raskusi ka kitsamate võimaluste juures.

Teose esimene vaatus koosneb kahest



Andres ja Pearu vägikaigast vedamas.

pildist, milledest mõlemad mängivad Vargamäe Eespere õues. Esimeses pildis on laval lagunenud talu eluhoone ots, aidanurk, pooleldi kuivanud kask ja risti üle lava ulatuv roigasaed. Teises pildis, mis mängib viis aastat hiljem, on lavale vaja uut elamu otsa, kohendatud aidanurka, kase asemele noort tamme ja uut aeda ning aiavärvat. Seda dekoratsiooni-vahetust on võimalik läbi viia täiesti nii, kuidas olud lubavad. Kõigepealt võib ära jätta esimeses pildis tähendatud kase ja teises pildis märgitud tamme. Aidanurga juures mõningaid kohendusi ette võtta ei ole raske, kuid neid võib teha seda vähem, mida vähem aida-dekoratsioon on publikule nähtav. Kus võimalused on väikesed, võib aidast paista ainult trepp — hädakorral ei ole sedagi vaja. Samuti tuleb toimida ka elumaja otsaga. Kui on võimalik saada kaks üksteisest erinevat elamunurka võib kasutada neid mõlemaid. Kui seda võimalust ei ole, võib näidata ainult üht elumaja otsa, või ka mitte kumbagi. Sest miks ei või Eespere õuest valida just seda nurka, kust elumaja või ait publikule ei ole näha? Tegelaste mängu

ja käikudega võime ju väga hästi vaatlajaile selgeks teha, kus pool asub elumaja ja kus ait ning missugused need on. Pilte üksteisest eraldada aga on meil väga lihtne, kui esimeses pildis näidatud lagunenud roigasaia asemele teises pildis paneme korraliku lattaia. Viimaste ehitamine ja lavale seadmine aga ei tohiks enam pakkuda min-geid raskusi.

Teine vaatus vajab jälle kaht lavaseadeldist: kõrtsituba ja Eespere õue. Et dekoratsiooni vahetamine läheks kiiremini, tuleks kõrtsituba ehitada õuepildi sisse, nii et esimese ära koristamisega teine oleks kohe mänguvalmis. Kõrtsituba ülesseadmiseks tuleks kasutada palkseinakulisse või nende puudumisel lubjatud või ühetooniliselt värvitud seinu. Eespere õuepilt selles vaatuses mängib endisel kohal, kuid kakskümmend aastat hiljem, mistõttu siin jällegi aia, elumaja ja aida juures tuleb ette võtta muudatusi samadel põhimõtetel kui esimeses vaatuses.

Kolmandas vaatuses on jälle kaks lavapilti. Esimene ja kolmas pilt mängivad Eespere sauna juures, teine pilt Tagapere aida

ees. Et mõlemad lavaseadeldised vajavad välisdekoratsiooni, ei ole nende vahetamine raske. Eespere saunast ja Tagapere aidast näidatagu publikule jälle ainult nüupalju kui olud võimaldavad. Ka neist lavaseadeldisist on mõlemaid võimalik huvitavaks teha hoopis sauna ja aita näitamata, kasutades ainult aedu ja aiavärvavaid. Kui välisdekoratsiooni moodustamiseks ringhorisont ja vastavad külgekulissid puuduvad, võib neid edukalt asendada lavakardinatega.

A. Samet.

— Nojah, näe, arvasid välja, et 30 aastat juba, äkitselt hakkas telegramme tulema ja... mõtlesin kord, et teen juubeli ära ja lähen erru, pole enam aega, inimesi juba teisi, mis ma siis...

— Ah kuidas ma hakkasin? No kooliõpetaja peab kõike tegema, seltskondlike kohuste pärast — pidu peab tegema, näitemäng peab olema. Laulukoori olen juhitanud ja noorest peast pasunakooris mänginud, Kullamaa kirikus orelil saatnud ja Kirbla kirikus viiulisoologa esinenud — iga-suguseid asju on tehtud.

— Olin 1907. a. Saastnas õpetajaks, siis oli Gustav Lauter Massu vallasekretär (Ants Lauteri lihane vend) — suur organiseerija, väga hea näitleja, tubli tegelane ja igapidi sümpaatne mees. Tulin kord koolist — tegi juttu. Kõige esiteks pani mind suflööri kongi. See oli siis mardipeol Massu valla magasiadas kõige esimene tükk, väike tühi asi — „Kustas kosib Mihklit“, või mis, küllap vist jah. — Hakkasin seal siis mängima. Aasta hiljem käisime Blaumanni „Ärakadunud pojaga“ Vigalas — 40 kilomeetrit. Sinna minnes polnud viga, aga tagasi tulles hakkas sadama. Siis jälle Lihulas ja nii edasi.

— 1909. aastal asusin Kullamaale Liivi algkooli õpetajaks ja järgmise aasta jaanuaris oli Päri kõrtsis pidu. Vana sepapaja või mehaanikatöökoda oli siis, peaaegu loomalaud. — Blumenthali ja Kadelburgi „Hans Hädavares“ — hm-hm — salong-

Lõpuks olgu märgitud, et kuigi „Andrese ja Pearu“ tegelaste üldarv ulatub üle kahekümne, ei tohiks seegi asjaolu maalavade näitetruppe kohutada. Tükist läbiulatuvaid osi on siin ainult kaks (Andres ja Pearu), peale nende on pikemaid osi viis, ülejäänud tegelasi aga esineb enamik ainult ühes või kahes pildis. Viimaseid võivad mängida nooremad jõud. Samuti on võimalik, et üks näitleja mängib mitut osa, nagu seda ka kutselisis teatris on praktiseeritud.

Jüri Uustalu jutustab...

tükk... Sai laudadest kuidagi üles löödud, väike petrooleumilehter oli telefonitoruks, köögilambid kõrval ja kümneline laes — see oli seal siis kõik ja puha. Mängisid Kullamaa tähtsamad tegelased, Kustas Tonkmann kah ja E. Veiderma — temaga oleme kõige rohkem seltsis mänginud. Käisime taga Vöhmas, seal varastati eesriided ära. Uluotsa ema oli nii hea, et tõmbas paar kotti lõhki, sai eesriide. Siis oli veel õnnetus, et olid papist dekoratsioonid — pidid põlema minema.

— Kord jälle, kui mängisime Kullamaal Siia küünis (Siial oli grammofon!) — kas oli jälle „Kustas kosib Mihklit“ või... — uus küün oli, loomulikud rukkivaod alles sees, käi nagu savikastis, seal siis tantsiti. — Siis käisime siit ka veel Lihulas, „Loreidat“ mängimas — mul oli ka paar väikest osa.

— Pari tammikus (nii seda männikut hüüti) — seal oli iga nelipüha teisel pühal ikka suur pidu. Rahvast tuli murdu kokku. Inimesed — no mis seda nüüd rääkida — olid üldse innukamalt asja juures, käisid 10—15 kilomeetri kauguselt koos. Pidi näitelava tehtama, pidi kaugelt hobustega pinke ja muud mõõblit veetama; pärast jälle oli tegemist, pidi vahid välja panema — vargad kippusid küüni sisse. Tulud aga olid head, mõni sada rubla jäi jälle üle.

— Aga vaat! Kõige esimene näitemäng, mis Kullamaal mängiti, 1884. a.: „Nujuni kosjakaup ehk naine oheliku otsas“. Kor-



*Stseen P. Vallaku näidendist „Epp Pillarpardi Punjaba potitehas“
Kullamaa teatriringi ettekandel.*

dasin seda hiljem Eesti ajal vanade tegelaste austamisõhtul. No siis olid meil üle Läänemaa kõige paremad dekoratsioonid, eriti selle jaoks tehtudki. Nägin lava Vigalas, Lihulas, Kärldas ja Haapsalus — olid palju viletsamalt varustatud. Haapsalus üldse polnud ühelgi seltsil dekoratsioone, „Peterburgi“ restorani pidajal Lebedkinil olid ühed üsna primitiivsed, laenas neid välja. Hiljem muidugi asi muutus, kui riik hakkas toetama.

— Oma juhutatud? No üle 50 tuleb, pealeselle paar laulumängu ja lastenäidendit — 15 vähemalt. Aga kõige rohkem äpardus „Libahunt“ — võtsime asja kergelt käsile ja ... väga raske on seda mängida. Kõige parem? No „Salmisto“, minu arvates, lavaseade poolest on jälle meeldivam „Enne kukke ja koitu“ Kõige parem aga oli ikka „Kosjasõit“ Vatlas — käisime seal Pärnu piiril — inimestel oli mäng täiesti selge, tuju hea, lava paras. Sadas Lihulast minnes, aga rahvast tuli, 26 senti jäi ülegi. No ja „Sini- mandria“ — 40 inimest ja 15 pilti — vaba-

õhuetendusena Kolovere lossi juures laulupäeval. Siis ka „Sootuluke“ Sillal jättis väga meeldiva mulje, oli nii intiimne nagu kammerteatris, aplodeeriti, et kordaksime! Läksime Kullamaale, äpardus. Lava sobimatu, lai saal ja jooanud mehi... „Kosjasõitu“ mängisime üldse 8 korda, „Enne kukke ja koitu“ 4 — üks kord jälle Kolovere lossis vabas õhus.

— Erilisi hüilgeosi pole just olnud, kus nii — suuri loorbereid olnuks lõigata. Kõige rohkem meeldis ikka Salmisto osa, siis „1905“ mängisin karistussalga ohvitseri, „Demobiliseeritud perekonnaisas“ olin onu Kontus, „Kosjasõidus“ Ööbik.

— Proovidega? Vaat seda nüüd ei tea ütelda, aga Massus õppisime „Metsamajas“ poolteise nädalaga kätte. „Kosjasõit“ jälle paar kuud — 10—12 proovi. Ükskord jälle mängisime „Vastu vett“ — ausamba heaks (mina olin siis see, kes vastu vett ujus). Polnud ikka teada, kes mängib — lõpuks tuli teha kahe nädalaga. No 7—8 proovi, vahest kümme kord, oli keskmine mäng va-

nasti, enne sõda. Nüüd on ju mängutase määratult tõusnud. — Näitejuhtide kursusel käisin üks kord, see oli juba ammu; oli väga tarviline ja hea, lugesid Lauter, Jung-holz, Kompus, Laur, Tuurand... Mulle andis see väga palju.

*

Jutt läheb nüüd olevikuküsimustele. Tuletan meele, et usuteldav on ju maateatri asjas ka sõna võtnud. Muigab. Nojaa, peab midagi ikka ka kirjutama. — Üldse oma tööd ta kunsti alla ei lugevat ja — noh, natuke kõlav nimi — maateater, mis? Ajaviide rohkem, arvab, millega siiski ei tahaks täiesti nõustuda. Muidugi, muidugi, paremad asjad ikka viivad edasi. Aga maateatril on oma arengu piirid. Kas saab üks

külaviuldaja kunstnikuks? Tal pole neid võimalusi. Räägitakse teatrikoolist jne., kus seda maal saab. Jääme asjaarmastajate teatri juure, kus tase sõltub inimeste üldharidusest ja vabast ajast. — Aga kutseline maakonnateater? küsin. — Ei usu, et see nii kergesti teostuks, seltsidel on raha vaja ja kui pidude tulud ähvardatakse ära võtta, siis hakkavad seltsid vastu. Kes teab?

— Nüüd on jälle Kullamaa vaimse kultuuri päev kavatsusel, ja üsna suurejooneliselt?

— Jah, näe, saadan üleskutsed laiali.

— Nii, nii, ei siis veel erruminekust ole juttugi!

— Nojah, tea...

Naerab ja heidab käega.

Dr. Tomas Trnka.

2.

Tšehhoslovakkia vabaharidustööst.

MLU teatriseksioon annab asjaarmastajate teatreile nõu kõigis asjus, soovitab ja muretseb sobivaid näidendeid jne. Enamus põhimõttelisi näpunäiteid on ilmunud kokkuvõetult MLU käsiraamatus „Repertoirova priručka“ (Repertuaari käsiraamat). Väga hinnatavad ja praktilised on samuti käsiraamatud dr. Chalopuka sulest — „Teater kõigile“, „Tšehhi teater 1918—1928“. Sektsiooni saavutuseks tuleb lugeda ka lõbus-tusmaksu vähendamise teostamist. Edasi hoolitseb sektsioon amatööriteatrite tegevuse informeerivate ja instrueerivate loengute korraldamise eest ringhäälingus. Suurimaks saavutuseks tuleb pidada teatriseaduse kehtimapanemist, mille peamiseks tulemuseks on rändteatrite ja asjaarmastajate teatrite repertuaari taseme tõstmine. On loodud koostöö kõigi asjaarmastajate teatrite keskuste vahel. Suurimaks mureks on sektsioonil korralike asjaarmastajate näitejuhtide ja dramaturgide ettevalmistamine. Edasi on tarviline korraldada võitlust teatrite tendentslikkuse ja alaväärtusliku näitekirjanduse vastu.

On kavatsusel välja anda 8 numbrit aastas ilmuv ajakiri „Asjaarmastaja repertuaar“, mis sisaldaks informeerivaid arvustusi uutest näidenditest ja soodustaks sel

teel lavakirjanduse klassifitseerimist ja väärtnäidendite esiletõstmist. Sama eesmärki taotleb ka varemmainitud „Repertuaari käsiraamat“, mida täiendatakse heade üheaktiliste näidendite käsiraamatuga. Viimane sisaldab peamiselt näidendeid, mis on määratud rahvapidustustele. Edaspidises tegevuskavas on suurte kostüümide ja rekvisiitide laenutamiseasutuste ellukutumine, mis oleks teaduslikult ja kunstiliselt juhitud ja mis teeniks peale asjaarmastajate teatrite ka filminäitlejaid ja -produtseerijaid.

Noorteteatri sektsioon hoolitseb analoogiliselt noorte teatri eest. Ta teeb ettepanekuid, koostab ringikesi ja soovitab näidendeid noortele; andis välja käsiraamatu „Laste lava“ ühes heade noortenäidendite nimestikuga. Edasi koostab ta käsiraamatuid noorteringikeste korraldajaile kohaste kavade kirjeldusega. Ideaaliks on lasteteatri asutamine.

Noortenäendid ei ole veel kunstiliselt vajalisel kõrgusel. Seda näitas ka äärmiselt nõrk tagajärg MLU korraldatud võistlusel.

Teatriseksioon studiumi vaatleva abitajana jälgib hoolega ajalehtede teateist, mida mängivad igasugu asjaarmastajate lavad.

Muusikaseksioon täidab oma ülesannet ennekõike igasugu muusikaliste kursuste korraldamisega. Muusikaõhtuid sektsioon tahab korraldada nii, et ta püüab neile anda seltskondliku ilme. Edasi ta valmistab suuremas ulatuses ette süstemaatilisi kirjan-dus-muusikalisi matineid ja õhtuid.

Smetana ja Dvoraki pidustusteks oli koostatud nende grammofoniplaatidel män-gitavate tööde nimestik. Seda tööd jatka-takse. On koostamisel liigitatud nimestik kõigist headest grammofoniplaadidest, pea-miselt kunstilistest. Teoksil on ettevalmis-tused sektsiooni isiklike grammofoniplaa-tide väljaandmiseks, kui avalikkusel on asja vastu huvi.

Film on käesoleval ajal üheks mõjuvai-maks kasvatusvahendiks laialdastes rahva-kihtides. Seepärast MLU võimalikult suu-rel määral hoolitseb Tšehhi filmitoodete ta-seme tõstmise eest. Muuseumis asutati MLU ergutusel filmistuudium, mis korraldab igasuguseid kursusi, hoolitseb näitlejate vali-ku eest ning astub samme režissööride, ope-raatorite, stsenaaristide ja t. kujundamiseks.

MLU kultuurfilmide laenukogu muret-seb kultuurfilmide programme avalikele kultuurilistele ettekandele, samuti kooli-dele, annab ülevaateid kõikidest filmidest vabariigis ja annab nõu filmide valikul. Ta korraldab Prahas kultuurfilmide ettekandeid ja kooli-ettekandeid, toodab kultuurfilme, annab käsiraamatuna iga aasta välja „Õpet-like filmide nimestiku“.

Kirjandussektsioon hoolitseb ennekõike heade raamatute valiku eest avalikesse raa-matukogudesse. Ta andis nende jaoks välja „500 väljavalitud raamatu nimestiku“ ja teise nimestiku, umbes 1650 köidet, nime all „Head raamatud avalikele raamatukogude-le“ ning reklaamplakati. Ka annab ta meel-sasti nõu revisjoni asjus ja kirjanduse vali-kul, samuti raamatukogude asutamisel ja katalogiseerimisel. Seda praktilist tegutse-mist täiendab raamatute ekspeditsioon. Sektsioon hoolitseb samuti täiendavate ja rändraamatukogude eest. Umbes 200 põhi-raamatule muretseb ta kleebitavad lehed lühikeste karakteristikatega, mida on või-malik kasutada kataloogiliste lehtedena. Raamatukogude määrustest nende läbiviiv-

misest ja tagajärgedest andis sektsioon Friedrichi sulest välja publikatsiooni „Üldi-sed avalikud raamatukogud CSR'is 1919—1929“ Edasi selgitas ta praakliteratuuri sei-sukohta ja uut seadust ankeetidega „Porno-graafiast ja prahist literatuuris.“ Sektsioon hoolitseb kirjanduslike ettekannete eest Hus'i nimelises koolis ja ringhäälingus. Sektsiooni tegevuse tähendus ilmneb kõige paremini igal aastal toimepandavas „Laste-raamatu nädalas“, mis on haridusministeer-iumi otsustamisel viidud ka koolidesse. Sektsiooni töö ulatub ka välismaale. Sel alal võib peamiselt mainida sidemeid Bureau international d'éducation'iga Genfis, siis Tšehhosl. raamatute näitusi välismaal ja, ümberpöörduvalt, võõraste raamatute näitusi Tšehhoslovakkias. Sektsioon omab otseseid suhteid kirjastajate ja kirjanikega, sõelub läbi igat liiki lastekirjandust, pöörab tähele-panu ka illustratsioonidele, teeb katseliselt kindlaks igat liiki kirjanduse menu. Koosviibimised läbirääkimisteks laste lugemike põ-hiküsimuste üle on avalikes ettevõtteis väga pooldatud ja eesmärki taotlevad. Igal aastal jagatakse Rambouseki auhind parima noor-te raamatu eest. Teatud aja järele korralda-takse kultuuritegelaste kongress lastekir-janduse põllul. Sektsioon on välja annud publikatsioonid „Kümme aastat laste luge-miku hoolitsust“ ja „Noorte literatuuri sõp-rade teine kongress 1932“.

Nukuteatri-sektsioon on alati valmis-olev nõuandja kõigile nukuteatri lavadele näidendite valikus, samuti ka tehnilistes kü-simustes. Ta andis välja „250 valitud origi-naalnukunäidendit“, ja tähelepandava käsi-raamatu „Nukuteatri lugemik“ ning projek-teerib lavakonstruktsioone. Nukuteatri-te keskkondis omab nukulavad Tšehhoslovak-kias, jälgib nende repertuaari, hoolitseb nen-de hea kunstilise taseme eest. Ta koostas nukuteatri näidendite, muusikalise, fotograa-filise ja ajakirjanduse väljavõtete arhiivi. Rahvusvaheline liit „Unima“ sõlmib side-meid üksikute riikide nukuteatri te kesk-koondistega. Ettevalmistusel on eeskujulik nukuteatri akadeemia ja nagu käsiraamatu jätkuna hoolitseb sektsioon heade nukuteat-rite näidendite nimestikuga ka ajalehtede hinnangu eest.

Väljavõtteid Petserimaa koolijuhataja märkmikust.

16 aastat Setumaa õpetaja osas. Kui tulin, siis oli kõik uudne, harjumatu ja tulevik oli tume; ülesanded näisid ületamatult raske. Elu koolitas mind kasvatamatu rahva kasvatajaks, ja juba nüüd võin osaliselt maitsta oma töö vilja. Imestades pean tunnistama, et töö mis paistis võimatuks, on saanud tõeks: oled saanud külvajaks, ja maa, mis paistis kivise pinnana, on kandnud rikkalikku vilja.

Setumaa, sa olid armetu, kui tulin kaugeilt lõunapäikese radadelt su külmale tardunud pinnale! Lõdisesin õhukeses palitukeses, mis ei suutnud küllaldaselt soojendada siin külmas õhkkonnas. Värisedes astusin madalasse hurtsikusse elama, ja ruumi, mis oli isegi nii kitsas ja suitsune, tuli jagada teistega. Korteripuudus oli suur — tuli asuda koos oma lapsukese ja vana emaga setu perekonda, kus ühes ainsas toas elas 11 hinge. Suur vene ahi täitis suure osa ruumist ja kasinat soojust püüti alal hoida sellega, et suleti kõik värsked õhu juurevoolu võimalused. Harimata pererahvas sülgas ja rögastas põrandale, ja pidin alata valvama, et laps ei puutuks kokku mustusega, mis kattis põrandat.

Kui perenaine põrandat pühkis, siis ammutas ta kogu prügi ja mustuse kätega oma laia seeliku rüppe ja kandis välja. Alla surudes vastikustunnet püüdsin oma nurgakest hoida puhta ja valmistada endale toitu võimalikult puhtalt. Et hoiduda haigustest ja mustusest, pühkisin ja puhastasin sageli toa põrandat ja pesin iga nädal pesu. Aga ometi avastasid ja olin saanud mädapaised ja pidin kannatama valu ning häda kuude kaupa, sest niipea paiseist lahti ei saanud. (Laps sai kärnad ja bronhiidi, sest halva õhu tõttu ragisesid kopsud alati.) See väliselt õudne olemine kestis üle kuu, kuni leidsin natuke paremaid võimalused, asudes elama ühe lesknaise juure.

Ent kogu selle mustuse ja korratuse taga loitis pererahva osavõtlik hing ja soe süda. See aitas raskustest üle.

Kui tulin oma teenistuskohhta vaatama

ja pika otsimise järele leidsin üles koolimaja (kool asus väikeses setu hurtsikus, kus astusin komistades üle poolenisti valmis oleva läve), siis avanes silmle iseäraline pilt.

Õpetaja seisis keset tuba ja seletas matemaatikat. Lapsed seisis ta ümber, kusjuures paistsid eriti silma tütarlaste kaetud pead. Õpetaja, noor nägus neiu, kes kandis prille, astus mu juure ja viis mind pererahva tuppa, kus ta andis seletusi kogu koolikorralduse ja külade olude kohta. Vanamees, kes istus laua taga, võttis sõbralikult osa meie jutuajamisest, aga ma ei mõistnud ta setumurdelist kõnet, ning preili oli tõlgiks. Viimaks saime kokku leppida, et vanamees toob mu kraami Petserist kohale ja et esialgu asun elama koolimaja omaniku juure.

Kui saabusin kraamiga kohale, oli siin suur ettevalmistus peoks. Oli möödunud aasta perenaise vanaema surmast ja selle mälestuseks kaeti laud ning olid kokku kutsutud sugulased. Saun oli kätud ja meid viidi kohe sauna. — Viheldi hirmsas leilis ja pesti end külma veega. Meie jaoks toodi kodust leiget vett. Oli külm novembrikuu päev: lumi kattis maad ja külmetas. Üllatuseks nägin, kuidas naised viskasid endale ihule hame ning lastele ainult ühe sitskleidi paljale ihule ning jooksid koju palja jalu ja palja peaga. Külma käes külmusid juuksesalgud kõvaks, aga keegi ei hoolinud sellest. Üteldi: „Me jookseksime meeeldi ihualasti koju, aga häbeneme.“

Too vanaema mälestuspidu kujunes suureks sööminguks ja joominguks ning nägin, kuidas viinauimas muutusid loomaliuks need inimesed, kes äsja olid veel nii südamlikud ja hingelised. Söödi ka kummaliselt: kaeti pikad laud omakootud võõkirjadega kaunistatud mustriliste linadega ja sinna asetati savi- ja emailitud liud ja kalasüldiga. Noad-kahvlid puudusid. Iga külalise jaoks oli üks suur ümargune tinalusikas. (Muuseas olid lusikad valatud ti-

nakuulidest, mis saadi leitud kahurimürskudest.) Kui kõik külalised istusid lauda, tõusis üles keegi venelane — nagu hiljem kuulsin, keegi sõjapõgeneja, kes elas Peteri kloostris — ja luges palve ja hingemälestuse. Kõik viskasid hoolikalt risti ette ja olid innu ja suurima hardusega palve juures.

Peremees seletas veendumusega: „Mii usk om vinne usk ja mii ole vinläse...“ Võõrastavalt kostsin: „Aga teie keel on ju eesti keel, seepärast olete ikka eestlased. Usk ei määra rahvust, vaid keel. Ka mujal Eestis on ap.-usulisi, need aga on siiski eestlased.“ Mu väited ei mõjunud: ülistati veneaegset keisririigi korda, eestlasi nimetati tšuhhnadeks...

Peremees lõi kas suured viilukad värsket rukkileida iga külalise ette valmis ja pakkus igapähele viina. Viina pakkumises oli vanaperemees Ivvan ületamatu.

Hädas olin kala söömisega. Vaatasin, kuidas teised seda tegid. — Kala võeti lusikaga kausist käte vahele, lakuti puhtaks ja kaabiti tal soomus pealt, sest kalad olid keedetud koos soomusega. Siis söödi kala ära, imedes osavasti ka ta peaaegu välja, nii et järele jäi vaid soomuse ja kalaluude hunnik laudlinale, kuna taldrikud puudusid. Samuti tehti lihasüldiga — näriti kont käte vahel puhtaks ja asetati laudlinale. Pärast võeti lusikaga võid ja kohupiima, pandi seda leivale ja rüübiti samuti lusikaga ühisest kausist piima peale. Lisaks ilmus ka traditsiooniline kiisla — kaerakile, mida söödi piimaga või meeveega. Söömine lõppes jälle venekeelse palvega.

Patriarhaalne perekonnavaim valitses mu pererahva juures. — Vana Ivvan oli tõeline valitseja, elukorraldaja ja käskija. 70-aastasena olid tal säilinud tihedad tumedad juuksed, kus polnud ühtki valget karva. Tume habe piiras ta nägu. Ta oli jutukas, osavõtlik, veidi kaval ja salalik. Ta poeg Ivvan oli valkjate pikkade juustega, peente näojoontega, südamliku ilmega. Ta sinistes silmades peegeldus headus ja mingi vaikne alistus. Noore Ivvani naine Ode oli tumedate juustega, pikakasvuline ja kõhn. Ta oli oma lastele vali ja kärkis nendega, kärkis



Setu naised.

isegi meestega, kui need olid jooanud, aga muidu oli ta samuti sõbralik ja lahke.

Nende vanem poeg Tepo oli kaitseväes, järgmine — Joorka — oli pikk, umbes 18-a. poiss, vaikne, aga iseteadev ja uhke. Tütar Maarja, heledajuukseline, 13-a., järsk, krõbe, ei valinud sõnu, võis vihastuda, söimata, aga varsti jälle olla äärmiselt heatahtlik ja abivalmis. Ta armastas juba joosta külla, olla gulänjeil ja mängida poistega. Aga kodus oli ta töökas ja karme. Tütar Taama, 8-aastane, oli tumedate juustega, vaikne ja tagasihoidlik, hea südamega, armas tütarlaps. Tal jooksid kõrvad sageli mäda ja see haigus oli ta kuulmise rikku nud. Sellepärast elas ta omaette tagasihoidlikult ning vaikselt ja aitas ema töös. Noorim võsu — Aleksa — oli alles 3-aastane, kõigist armastatud ja hellitatud pesamuna. Selle tõttu poiss kasvas isemeelseks ja hoolimatuks ning sai peagi oma ihade orjaks.

Need olid esimesed inimesed, kellega algasin nüüd oma uut elu, ja nende kaudu tutvusin kogu küla ja rahva elu, kommete ja tõekspidamistega.

Luuletaja on abielus tõega, kuid sealjuures on tal õrnad suhted fantaasiaga. Kui ta on veetnud aja oma sõbratari juures, tuleb ta kahekordse õndsusega tagasi oma seadusliku kaissu.

Nii petab ta mõlemaid.

Teadaanne.

Viimasel ajal on mitmesuguste org-ide poolt rohkesti korraldatud ja kavatsetakse edaspidigi korraldada seltskondlikke kohtuid alkoholi üle. Takistavaks asjaoluks nende teostamisel on seni olnud sellekohaste juhiste puudumine, ja E. Karskusliidul, samuti ka E. Haridusliidul on tulnud neid igal üksikül juhul jagada nii suuliselt kui ka kirja teel.

Nüüd on see puudus kõrvaldatud ja kõik vajalised materjalid alkoholikohtu teostamiseks on koondatud ühte vihku pealkirja all

Lõõla Raamatukogu Selts 25 a.

Pühapäeval, 30. jaanuaril s. a. pühitses Lõõla Raamatukogu Selts Järvamaal oma tegevuse 25. aastapäeva.

Väike Lõõla algkooli klassituba oli tulvil rahvast — piduvõõraid. Kõigile ei jätkunud ruumi seismisekski, rääkimata korralikust istumisest.

Aktus algas kell 20 ühislauluga „Õnne Eesti“ (V. Johanson). Siis andis Seltsi esimees Johannes Tohvelman põgusa ülevaate seltsi senisest arengust, märkides muuseas, et Lõõlas arenes seltskondlik tegevus juba hulk aastaid enne ametlikku seltsi loomist, mida organiseeris ja juhatas kooliõpetaja Juhani Mikser. Ammu oli tekkinud tarvidus kindlamakujulise seltsi järele, kuid selle asutamine polnud kerge Vene valitsusvõimude vastuoleku tõttu. Alles 26. jaanuaril 1913. a. läks korda selts registreerida Eesti Noorsoo Kasvatuse Seltsi Romanova-Kirina osakonna nime all. Praegune nimi, Lõõla Raamatukogu Selts, võeti Eesti iseseisvuse algaastail. Sellest ajast töötab selts iseseisvalt oma põhikirja alusel.

Asutamisaastal oli Seltsil liikmeid 31, praegu on neid 80 ümber.

Edasi märkis esimees, et selts on püüdnud igati oma liikmeid tööle rakendada, võimaldades neil töötamise seltsi juure asutatud eriringides. Nii on kogu aeg pidevalt töötanud laulukoor ja näitering. Laulukoori, mis jaguneb sega- ja meeskooriks, juhatab koolijuhataja Ed. Praks. Kooris on 23 lauljat.

Näitering töötab E. Haridusliidu poolt koostatud kodukorra alusel. Ringis on 22 liiget, näitejuht Heino Rajama. Ringi

„Seltskondlikud kohtud alkoholi üle“, mille on koostanud adv. F. Huik ja O. Ibius ning mis on neil päevil ilmunud E. Karskusliidu kirjastusel. Selle vihu (brošüüri) saab tellida E. Karskusliidust, hinnaga 10 senti eksemplar.

Eesti Haridusliit, selle brošüüriga kui vajalise juhisega sel alal tutvunud, soovib omalt poolt kõigiti selle brošüüri muretsemist, ühtlasi juhib ta tähelepanu sellele, et meil oleval andmeil alkoholikohtu andlali publikus tekitatud teatavat elevust.

liikmeile on korraldatud Eesti Haridusliidu kaasabil kaks näitekunsti-kursust. Instruktor Valter Soosõrva juhatusel.

1935/36. tegevusaastal asutati spordiring kus praegu innuga harrastavad sporti 30 noortmeest Ilmar Reinpalu juhatusel.

Veel töötab maanoorte ring ringivanema Joh. Tohvelmani juhatusel.

Seltsil on 1334-kõiteline raamatukogu, mis on võetud avalikkude raamatukogude võrku. Kogu juhataja prl. Tiiu Raun.

Selts on 25 aasta kestes korraldanud 70 näidendiga ja 37 segaeeskavaga pidu, lavastades seejuures 81 näidendit (nendest 7 laulumängu. Viimasel ajal ettekantuid võiks märkida: „Kroonu onu“, „Kauka jumal“, „Vidriku parun“, 2 korda, „Mikumärdi“ 2 korda, „Kosjasõit“ 3 korda, „Võõra võimu all“ jne. Veel on korraldatud üks näitekohus Ed. Vilde „Külmale maale“ ainestikul.

Praegu kuuluvad seltsi juhatusse: esimees Johannes Tohvelman, abiesimees Hans Kruusman, kirjatöimetaja prl. Tiiu Raun, abi Karl Treier, ja lae- kur August Saanberg.

Aktuse kõne „Seltskondlike organisatsioonide arengust Eestis“ pidas Haridusliidu asjaajaja J. Tamre.

Tervitusi öeldi Väätza vallavalitsuse, Lõõla algkooli, Maanaiste Seltsi, kaitseliidu, tuletõrje jne. poolt.

Õhtu eeskavalises osas kanti ette katkendeid H. Raudsepa „Mikumärdist“ ja A. Kitzbergi „Kosjasõidust“ ning massdeklamatsoon G. Suitsu „Põõrase laul“. Õhtu huvipunkti kujunesid spordiringi poolt ettekantavad püramiidid,

mis õnnestusid hoogsalt ja viperusteta. Ka ei saa jätta märkimata sega- ja meeskoori ettekandeid, mis õnnestusid kõigiti hästi.

Õhtu lõppes lõbusa jalakeerutamisega orkestri saatel, mis koosnes küll vaid kahest viulist, mida aga mängiti temperamentselt preilide Kreepside poolt. Saatjaks harmooniumil oli ikka keegi här-
radest, kontrabassist aga eelistas tantsu, mistõttu pill „puhkas“ kapi otsas.

Üldiselt peab tähendama, et Lõõla seltskonnas leidub rõõmustaval kombel palju ettevõtlikkust ja üksmeelset töötahet. Suureks töötakistajaks on aga vähegi kõlvuliste ruumide puudus, kuid lähima paari aasta jooksul on loota uue koolimaja-rahvamaja valmimist. Jõudu tööle!

Loenguid ja õpiringi-koosolekuid Petserimaal.

Jaauanuaris korraldas E. Haridusliidu konsulent K. Laane rea rahvaharidusküsimusi selgitavaid loenguid Petseri- ja osalt ka Võrumaal, kusjuures osavõtt neist oli üldiselt õige elav. Mõningates kohtades peatuti kaks päeva, kusjuures üks õhtu oli pühendatud näitlike õpiringi-koosolekute korraldamiseks kohalike tegelaste ja ka kooliõpilaste kaasabil. Nimetatud töökoosolekud õnnestusid nii sisult kui ka osavõ-

tult. Töökoosolekute arutlusteemid olid valitud kodukorraldamise aine-alalt, mispuhul mõttevahetused kujunesid kohati väga elavaiks; pealeselle kanti ette rohkesti illustreerivaid ja meeleoluloovaid ettekan-
deid ning lõpuks andis konsulent selgitusi õpiringi töö korralduse kohta.

Kuna seni Petserimaal õpingid üldse puudusid, on nüüd märgata mitmel pool huvi tõusu selle vabaharidustöö võimaluse vastu ja juba ongi asunud tegevusse esimesed õpingid, peamiselt noorte osavõtul (neist ÜENÜ Truba õpiring on alustanud tegevust juba 1937. a. sügisest saadik). Üldse võib Petserimaal märgata huvi tõusu kultuurielu küsimuste vastu, milleks aitab palju kaasa ka kohtadel oma haritlaskonna tekkimine, eriti aga kooli-
olude areng. Kindlasti vajab aga vabaharidustöö korraldamine Petserimaal veelgi suuremat ja järjekindlamat ergutust ja tähelepanu, eriti piirilähedastes kohtades.

Haridusliidu loenguid Kesk-Eestis.

4.—21. veebruarini viibis konsulent Karl Laane järjekordsel konsulteerimis- ja loeng-ringreisil (peamiselt Järva- ja Viljandimaal) järgmistes kohtades: Ohekatkus, Lelles, Kärus, Kõlus, Laupal, Tännassilmas, Põik-

KINDLUSTAGE
OMA ELU JA VARANDUS

E K A'S

KODUMAA SUURIMAS
KINDLUSTUSSELTSIS,
SIIS TAGATE ENDALE JA
OMA PEREKONNALE
MURETU TULEVIKU



Senno vene haridusseltsi rahvamaja.

vas, Retlas, Võhmas, Kabalas, Pilstveres, Nõmaveres, Kolga-Jaanis, Lalsil, Rõikas, Oiul, V.-Tännassilmas ja Uue-Võidus.

Osavõtt nimetatud loengutest on enamasti olnud võrdlemisi elav, välja arvatud Võhma, kus hoolimata eeskujulikemast rahvamajast meie maaoludes näib maad võtvat alevile omane huvide puudus ja loidus vabahariduslikus tegevuses, mistõttu siin ka loeng ettenähtud ulatuses jäi pidamata.

Petserimaal tuntakse teravat puudust rahvamajadest.

Suurimaiks raskusiks Petserimaa vabaharidustöö korraldamises, peale vastava teadlikkusegi puudumise laiemates rahvahulkades, on vähegi kõlvuliste ruumide puudumine või nende algeline olukord, samuti ka õige tunduv rahva majanduslik vaesus.

Petserimaa kohta on ainsaks enam-vähem sobivaks rahvamajaks Pankjavitsa rahvamaja (majas asub ka kool). Laurus on rahvamaja ehitamine pooleli. Mitmel pool (Värskas, Vilo v. Jatsmanil j. m.) on ka koolimajade ehitamisel arvestatud neid rahvamajana, kuid küsimus pole siiski leidnud küllalt õnnelikku lahendust. Nii on Värskas koolimaja teisel korral asuvas saalis isegi hädaohtlik korraldada rahvakogunemisi, kuna siin ähvardab lagi sisse langeda.

Nende asjaolude tõttu on mitmel pool Petserimaal kerkinud rahvamajade küsimus õige akuutselt päevakorraks, näiteks Värskas ja Veitamäel. Mäe vallas on selleks üksmeelselt ühinenud kogu valla organisatsioonid ja ka omavalitsus, kes hiljuti pidasid omavahelise nõupidamise, ja otsustasid asuda aktiivselt vastavate eeltööde tegemisele. Uute rahvamajade ehitamiseks loo-

detakse leida toetusi ümbruskonnalt, kuid peetakse kindlasti vajalikuks ka riiklike toetuste saamist, arvestades eriti Petserimaa erilist olukorda.

Rahvamajade küsimus terav ka teistes maakondades.

Rahvamajade küsimus annab end üldiselt õige teravasti tunda peaaegu kõigis maakondades. Nii näiteks on Järva- ja Viljandimaal suletud rida rahvamajade ülesandeid täitvaid maju, kuna need ei vasta kõigiti vastava seaduse nõudeile. See tõttu on näiteks maateatri tegevus mitmel pool (näit. Retla, Võhma-Kabala j. m.) jäänud hoopis seisma. Õige paljudes kohtades on kohapealsete org-ide suurimaks mureks võimaluste leidmine uute otstarbekate rahvamajade ehitamiseks, kusjuures enamasti — ja täiesti õigesti on peetud selleks parimaks teeks küsimuse ühist lahendamist kõigi ümbruskonna seltside vaheliselt vastava sihtasutuse loomise teel. Seejuures paistab aga tihti siiski kahjatsetavalt teravalt silma mõningate org-ide (näit. tuletõrje) järjekindel vastuseisimine sellele, et rahvamajad võetaks rahvamajade võrku, kuna sel puhul ei ole lubatud korraldada neis alkoholiga avalikke pidusid, millest ei taheta loobuda. Sellaseil kaalutlusil on tekkinud mitmel pool kohtadel (näit Võhma-Kabalas) tõsiseid raskusi rahvamaja küsimuse lahendamisel ja nii mõnelgi pool on karta võrgus ettenähtud rahvamaja võrgust hoopis väljajätmist. Igatahes on ses küsimuses tegemist suuremat tähelepanu vajava probleemiga, kusjuures tuleks küll üles tõsta küsimus, kas ei peaks riiklik võim siin vahele segama ja nõudma rahvamajade nõuete täitmist kõigis vastavasis rahvamajades, ehki need ei ole võrgus.

Kirjanik ja veevärgi mehaanik ehk kuidas kirjanik lugeja kaotas.

Tallinnas tuntud kirjanik on saunas ja läheb pärast pesemist duši alla. Duši kasutamiseks tuleb avada kolm kraani: ühest jookseb paaki külm vesi, teisest soe vesi ja alles kolmanda kraani avamine võimaldab mõnusa „vihmasaju“ selga. Kirjanik avab ühe kraani, siis teise, siis mõlemad korraks, siis vastupidises järjekorras, aga vett ei tule. Kolmandat kraani, mis on veidi kõrgemal ei pane ta aga tähelegi. Seda vaatab pealt veevärgi mehaanik, kes tunneb kirjanikku, ja mõtleb: „No kuidas see mees küll oma raamatud on valmis kirjutanud ja kuidas ta võib lahendada psühholoogilisi probleeme, kui ta saunas ei oska isegi vett kätte saada. Ei, selle kirjaniku raamatuid ma tulevikus enma ei loe.“

Eesti Haridusliidu loenguid Läänemaal.

Eesti Haridusliidu lektor Rud. Toom viibis 1.—9. veebr. s. a. loeng-ringreisil Läänemaal, kus ta esines loengutega järgmistes kohtades: 1. veebruaril Saue-Jõgisoo Haridusseltsis, 2. veebr. Tuula Haridusseltsis, 3. veebr. ÜENÜ Riisipere osakonnas, 4. veebr. Ellamaa-Turba Ametnike ja Tööliste Kultuur-haridusühingus, 5. veebr. Lääne-Nigula Põllumeeste Seltsis Taeblass, 7. veebr. Seljaküla Noorte Seltsis ja 8. veebr. Palivere Rahvahariduse Seltsis.

Neil loenguõhtuil käsitleti: 1) Seltskondliku tegevuse kultuurilisi ülesandeid tänapäeval ja 2) Vabadussõda ja J. Kuperjanovi osa selles.

Seoses loengutega lektor tutvus vabaharidustöö oludega kohtadel ja instrueeris org-ide tegevust.

Osavõtt loengust on olnud üldiselt väga elav ja loenguid on jälgitud kõikjal suure huviga.

Tulemas töölisharidustöö kursused.

Eesti Haridusliit korraldab töölisharidustöö tegelastele 3-päevased kursused Kiviõlis, Tallinnas, Narvas, Tartus ja Pärnus. Kursustel käsitatakse järgmisi küsimusi:

1) Töölisharidustöö rahvuskultuurilisi ülesandeid.

2) Eesti Haridusliit töölisharidustöö korraldajana.

3) Töölisvanemate ülesandeid töölisharidustöö korraldamisel.

4) Ametiühingud haridusteguritena.

5) Töölisharidustöö välismail.

6) Praktilisi juhiseid töölisharidustöö korraldamiseks.

Lektoriteks on palutud: haridusministeeriumi vabaharidusnõunik K. Kadak, töölistkoja peasekretär I. Rebane, E. tööliühingute keskliidu peasekretär J. Jalaja, E. Haridusliidu peasekretär Ev. Vender, töölisharidustöö tegelane Aug. Gustavson ja E. Haridusliidu töölisharidustöö sekretär Neeme Ruus.

Kursused peetakse Kiviõlis 5., 6. ja 7. märtsil, Tallinnas 12., 13. ja 14. märtsil ja teistes kohtades hiljem.

Näitekunstkursused rahvaülikoolides.

Eelmiste aastate eeskujul korraldavad rahvaülikoolid E. Haridusliidu kaasabiga ka tänava oma õpilasile näitekunstkursusi.

Virumaa rahvaülikoolis, Kundas, toimusid kursused ajavahemikul 21. jaanuarist kuni 5. veebruarini s. a. instruktor Marie Kalbeki juhatusel. Osavõtjaid oli 42, mis tõendab rahvaülikooli kasvandike elavat huvi asja vastu. Kursuse

praktilise tööna õpiti ja kanti ette 5. veebruaril s. a., mis on ühtlasi ka kooli aasapäev, A. Mälgu „Vaesemehe ututall“.

Harjumaa rahvaülikoolis, Ravilas, on kursus praegu korraldamisel ja lõpeb 24. veebruaril. Tööd juhatab instruktor Julius Talpsepp.

Näitekunstkursusi kohtadel.

Eesti Haridusliidu korraldusel on peetud näitekunstkursusi järgmistes kohtades:

Erakorralised kursused:

1) Virumaa, Saksi Raamatukoguseltsi juures 26. nov. kuni 11. det. 1937. a. Juhatas instruktor Karl Merits. Osavõtjaid oli 26. Kursuse praktilise tööna õpiti A. Mälgu „Õitsev meri“.

2) Virumaa Kunda Rahvaraamatukogu Seltsi juures 6.—19. det. 1937. a. instruktor Heino Vaksi juhatusel. Osavõtjaid 27. Kursuse praktilise tööna õpiti A. Mälgu „Isade tee“.

Järjekordsed kursused:

1) Harjumaa Leesi Haridusseltsi juures 1.—17. det. 1937. a. instruktor Marie Kalbeki juhtimisel. Osavõtjaid 24. Kursuse praktilise tööna õpiti ja kanti ette A. Mälgu „Õitsev meri“.

2) Tartumaa, Meeri Haridusseltsi juures 3.—19. det. 1937. a. instr. Harry Saksi juhatusel. Osavõtjaid 22. Kursuse praktilise tööna õpiti ja kanti ette A. Tammanni näidend „Pilveristi“.

3) Võrumaa, Haanja Seltside Liidu juures 7.—23. det. 1937. a. instr. Julius Talpsepa juhatusel. Osavõtjaid 35. Kursuse praktilise tööna õpiti ja kanti ette A. H. Tammsaare „Kõrboja peremees“.

4) Läänemaal, Teenuse Perenaiste Seltsi juures 3.—18. jaanuarini 1938. a. instruktor Heino Vaksi juhatusel. Osavõtjaid 28. Kursuse praktilise tööna õpiti ja kanti ette K. Indi „Potilöövi perenaine“.

5) Viljandimaal, Riidaja Muusikaseltsi „Vambola“ juures 3.—19. jaanuarini 1938. a. instruktor Marie Kalbeki juhatusel. Osavõtjaid 29. Kursuse praktilise tööna õpiti ja kanti ette H. Vuolijõe „Niskamäe naised“.

6) Saaremaal, Torgu Laulu- ja Muusikaseltsi juures 4.—18. jaanuarini 1938. a. instruktor Karl Meritsa juhatusel. Osavõtjaid 24. Kursuse praktilise tööna õpiti ja kanti ette H. Anto „Võõra võimu all“.

7) Järvemaal, Laupa Rahvaraamatukogu Seltsi juures 14.—30. jaanuarini 1938. a. instruktor Harry Sotsi juhatusel. Osavõtjaid 29. Kursuse prakti-

Rahvamaju Saaremaalt.

1. Kavandi kool.



2. Põide-Uuemõisa
Haridusseltsi maja.

3. Kuresaare Eesti
seltsimaja.



lise tööna õpiti ja kanti ette A. H. Tamm-
saare „Andres ja Pearu“.

8) Pärnumaal, Enge Põllu-
meesteseltsi juures 20. jaanuarist
kuni 6. veebruarini 1938. a. instruktor Heino
Vaksi juhatusel. Osavõtjaid 24. Kur-
suse praktilise tööna õpiti ja kanti ette E.
Vaiguri „Trump lamooriga“.

9) Saaremaal, Leisi Haridus-
selts „Püüe“ juures 21. jaanuarist kuni
4. veebruarini 1938. a. instruktor Karl
Meeritsa juhatusel. Osavõtjaid 40.
Kursuse praktilise tööna õpiti ja kanti ette
H. Anto „Võõra võimu all“.

Dekoratsioonide valmistamiseks mää- ratud toetusi.

Eesti Haridusliidu kaudu on määratud
toetusi dekoratsioonide valmistamiseks
järgmistele organisatsioonidele:

	Kr.
1) Tsooru Haridusseltsile	500.—
2) Kanepi Lauluseltsile	500.—
3) Albu v. V.T.T.Ü., Aravete rah- vamaja	500.—
4) Kursi Haridusseltsile, Saduküla rahvamaja	250.—
5) ÜENÜ Kärü osak., Salla rhvm.	250.—
6) Nehatu Haridusseltsile	200.—
7) Viru-Maidla V.T.T.Ü.	300.—
8) Riidaja M.-S. „Vambola“	96.95

Toetust saab kasutada tingimusel, et
toetuse saaja rahvamaja ülalpidaja kulutab
omalt poolt samaks otstarbeks vähimalt
toetusele võrdse summa ja et töö tehakse
E. Haridusliidu dekoraatori või liidu voli-
tatud isiku poolt.

Sindi töölissharidustööd takistab rahva- maja puudumine.

Sindi tööliskonnas korraldab haridus-
tööd seltskondlik ühing „Sõprus“, kes omab
suure raamatukogu, kino, lugemistoa ja
kelle kasutada on ka vajalised ruumid ühes
vabrikule kuuluvas hoones. Nüüd aga on
järelevalveasutised pidanud vajaliseks nõu-
da terve rea ümberehitusteostamist rah-
vamaja juures, kuna seni tarvitatud hoone
ei vasta rahvamajade seaduse nõudeile.

„Sõpruse“ juhtivad tegelased on kaalu-
nud küsimust — võtta hoone juures ette
suuremaulatuslik ümberehitus ja nõutada
selleks summe.

Sindis on aga alles hiljuti asutatud siht-
asutis „Sindi rahvamaja“, millel on kavas
uue, suure ja moodsa, kõigile ajanõudeile
vastava rahvamaja ehitamine Sinti. On aga
ette näha, et säärase laiaulatuslikku kavat-
sust ei suudetaks teostada lähemate aastate
kestel. Kuna seltskondlik haridustegevus
ometi ei tohiks soiku jääda, ongi elavalt

päevakorda võetud senise „Sõpruse“ rahva-
maja ümberehitamine seaduse- ja ajanõu-
deile vastavaks.

Võhma-Kabalas lahendatakse rahva- maja küsimust.

Kabala haridusselts Viljandimaal omab
koos kohaliku vabat. tuletõrjeühinguga
maja, mida seni rahvamajana kuigi palju ei
kasutatud, kuna rahvamaja ülesandeid täitis
kohalik algkoolihoone.

Nüüd, kus aga vastavate järelevalveasu-
tiste poolt on keelatud koolimajas avalike
ettekannete korraldamine, on rahvamaja raj-
amine Kabalasse kerkinud tõsiselt päeva-
korrale.

29. jaanuaril oli haridusseltsi poolt kor-
raldatud seltsimajas suurem koosviibimine-
teeõhtu, kuhu oli palutud E. Haridusliidu
esindajana Neeme Ruus, kes oma kõ-
nes selgitas koosolijatele rahvamaja rajamise
tarvet.

Eri nõupidamisel kohalike seltskonna-
tegelastega kaaluti peamiselt küsimust —
mil kujul ehitada ümber kahele seltsile kuu-
luv maja rahvamajaks ja kuidas korraldada
kahe seltsi vahelist omandusõigust. On loo-
ta, et haridusselts ja tuletõrjeühing saavu-
tavad täieliku kokkuleppe.

Haridusliidu osa noorsoo organisee- rimisel.

Jaanuari alul oli korraldatud haridus-
ministeeriumi Noorsoo-Osakonna poolt suu-
rem nõupidamine noorsoo organiseerimise
asjus, millest E. Haridusliidu esindajatena
võtsid osa õppetöösekretär Neeme Ruus
ja vabaharidustöö konsulent Karl Laane.

Nõupidamisel haridusminister A. Jaakson
tõi esile noorsoo organiseerimise tule-
musi möödunud 1½ aasta jooksul, märki-
des ühtlasi, et sel alal seisab veel ees suur
hulk lahendamata ülesandeid.

Haridusministeeriumi noortejuhataja J.
Vellerind kõneles „Noorsooorganisat-
sioonide vahelisest tegevusalade jaotusest ja
koostööst“. Noortejuht rõhutas, et noorte
kasvatamine on riiklik ülesanne, millele
peab pööratama küllaldast tähelepanu. Kä-
sitlenud noorsooorganisatsioonide ülesan-
deid, jaotas noortejuht organisatsioonid,
mis noorte organiseerimist teostavad, kahte
rühma: 1) organiseerivad keskused ja 2)
juhtivad keskused.

Organiseerivad keskused, nagu
näit. skautlikud organisatsioonid, ÜENÜ,
maanoorte ja kristlike noorte organisatioo-
nid, asutavad iseseisvaid noorteüksusi ja
organiseerivad nende tööd.

Juhtivad keskused ei tarvitseks
asutada iseseisvaid noortekoondisi, vaid —
nad andku juhiseid noorteorganisatsiooni-

dele vastava eriala viljeldamiseks, nagu näiteks noorte Punane Rist — tervishoiu, noorsoo karskusliit — karskuse, E. Haridusliit — õpingide, E. tuletõrjeliit — tulekaitse alal jne.

Seega siis on kindlaks määratud ka E. Haridusliidu osa noorte organiseerimisel. Olgu siinkohal märgitud, et hariduslike seltside juures ellukutsutud noorteringide, noorteosakondade ja õpingide suhtes on E. Haridusliit organiseerivaks keskuseks, kuna ta aga on juhtivaks keskuseks nende õpingide suhtes, mis töötavad iseseisvate noorsooühingute, ÜENÜ-osakondade, maatulundusklubide, koolide vilistlaskogude j. t. juures.

Haridusministeeriumi noortenõunik J. M a i s m a käsitles „Järjekindlaid üldülesandeid noorsooorganisatsioonidele“. Ta rõhutas erilisel juhul ettevalmistamise vajadust vastavate pikemaajaliste kursuste ja rahvapäevikoolide kaudu.

Nõupidamisel järgnesid ettekannetele ülielavad läbirääkimised, kus toodi esile noorsoo organiseerimise kõige olulisemaid raskusi ja käsitati noorsoo organiseerimise seaduse seniseid tulemusi.

„KULDNE KODU“ **kirjandust lastele, 13 raamatut.** **K.-ü. „Loodus“.**

Meie töös ja tegevuses võib olla õigeid ja eksisamme. Raamatud, mida oleme lugenud ja mida loeme, võivad avaldada meile kas head või halba mõju. Nii mitmegi raamatu lugemisest ei ole me tunnud rõõmu ega kosutust vaimule. Jääb mälestus, nagu oleksime puutunud kokku millegi alandavaga ja ebapuhtaga.

Eriti sellepärast peame olema äärmiselt ettevaatlikud raamatute andmisega lastele. Lapse puhas hing tajub nii head kui ka kurja tugevalt. Mõnikord jäävad sellest jäljed terveks eluajaks.

Kõik, millega lapsed puutuvad kokku, olgu esmajärguliselt ilus ja hea.

Selles suhtes on meil eriti raamatute alal olnud palju raskusi. Lastekirjanduse alal on valitsenud seni ikka suur kehvus. Ega kõike ju saa nimetada lastekirjanduseks, mis selle nime all on ilmunud. Võtame kas või kuulsad Buschi jutud, kus lapsi surmatakse hirmuärataval viisil süütute naljade pärast. Võtame mõne meie „lastekirjaniku“ labased vemmälvärvid.

„Kuldse Kodu“ 13 raamatut on silmapaistvad oma humaanselt laadilt. („Heinariitsikas Sipsi“; „Heinaaeg on ikka nii“; „Külaskäik neegrite juurde“, „Tibuke“, „Väike peremees“, „Viisk, põis ja ölekõrs“, „Sõnakuulmatud karud“, „Suur auhind“, „Piibeleheneitsi“, „Kuidas jõuluvana leidis endale ameti“, „Juku“, „Jahimees Juss“, „Hirmuäratav auto“.)

Kõiki neid raamatuid võib julgesti anda laste kätte. Nad on selleks sündsad nii sisult kui ka väliselt.

Nõnda kaunid mitmevärvilised pildid pakuvad püsivat rõõmu lastele alates 3—4 aastast.

Lapsed võivad neid vaadata ja lehitseda tundide viisi. Rõõmul ei paista olevat lõppu.

Tekst on kõigis neis raamatuis osalt hea, osalt rahuldav, osalt ka puudulik. Aga lastekirjanduse alal ei leia me kogu maailmas palju esmajärgulist. Tuleb leppida ka keskparasega. Kuid valiku juures tuleb hoolega hoiduda julmusest ja labasusest. Julmusest on kõik 13 raamatut täiesti vabad.

Hoolimata väikestest puudustest, mille loetelu viiks meid pikale, võib tunda head meelt selle üle, et meil on nüüd võimalik valmistada suurt rõõmu lastele nendele sobivate raamatute annetamisega.

Hiljuti oli mul juhus tutvuda 8-aastaste laste kirjanditega, mis olid kirjutatud teemal „Armas Jõuluvana“.

Nendes kirjades leidis igasuguseid soove kingituste suhtes. Domineerisid aga hüüded: „Too mulle ja minu väikesele õele, armas Jõuluvana, ilusad pildiraamatud.“

Nüüd on meil tarbe korral võimalus Jõuluvana tähelepanematust heaks teha ja masinate ning raudteerongide asemel, millega lastel pole palju midagi peale hakata, annetada neile ilusaid pildiraamatuid. Kurnagi ei tüdine lapsed neid vaatamast ja lugemast. Nende üle võivad nad lõpmatu-seni mõtteid vahetada täiskasvanutega. Nii saavad suure rõõmu osaliseks nii kingi saaja kui ka kingi andja.

Jääb ainult soovida, et säärase raamatute arv kiiresti kasvaks. Lapsed ootavad neid.

H. Summer.

Õpiringlased!

Kirjavahetusse astuda ja vastastikku ajakirju vahetada teiste õpiringidega soovib Saaremaal Pidula Maanoorteringi juures töötav seltskondliku kasvatuse õpiring. Aadress: Kihelkonna.

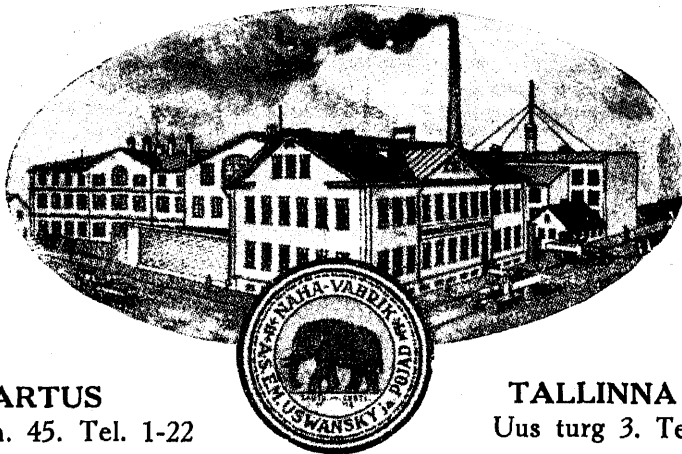
Arvestades kirjavahetuse arendavat ja kasvatavat mõju, loodab Haridusliit, et „suuremaa“ õpiringlased ei lase Saaremaa kaasvõitlejaid kaua oodata.

„Arengu“ toimetusele on saabunud kirjavahetuse sooviavaldused järgmistelt soome õpiringlastelt:

Iivari Maaskola, os. Hamina, Salomiehikkälä
 Kauko Kanerva, „ „ „
 Toimi Kanerva, „ „ „
 Alli Kanerva, „ „ „
 Arvi Lahti, „ „ „
 Aale Lahti, „ „ „

Paavo Lahti, os. Hamina, Salomiehikkälä
 Valtteri Lahti, „ „ „
 Kyllikki Lahti, „ „ „
 Heimo Harjula, „ „ „
 Saimi Harjula, „ „ „
 Tauno Nippula, „ „ „
 Heikki Pakkanen, „ „ „
 Pentti Maaskola, „ „ „
 Aune Puhakka, „ „ „
 Sanni Pätäri, „ „ „
 Matti Lintula, „ „ „
 Lilja Rantala, „ „ „
 Kyllikki Seppälä, „ „ „
 Arvi Syrjänen, „ „ „
 Arvo Parkka, „ „ „
 Mauno Syrjänen, „ „ „
 Matti Karvonen, „ „ „ Pankakoski, Ruunaa
 Karin Malm, „ „ „
 Helmi Mikkonen, „ „ „

SISU: Ev. Vender-Vendre — Mõtteid Eesti iseseisvuse 20. aastapäevaks. Jullo Talva — Kohtla-Järvelt. Rud. Sepp — Maateatri repertuaarist. Eero — Kontakt. I. G. — Juhiseid „Andres ja Pearu“ lavastamiseks. A. Samet — Jüri Uustalu jutustab . . . Dr. Tomas Trnka — Tšehhoslovakkia vabaharidustööst. Väljavõtteid Petserimaa koolijuhataja märkmikust. Mitmesugust.



TARTUS
 Kaluri tän. 45. Tel. 1-22

TALLINNA LADU
 Uus turg 3. Tel. 304-49

PETSERI LADU — Kauba-rida 17

NAH A V A B R I K

A/s. E. M. Usvansky & Pojad

Eesti Vabariigi 6. klassiloterii plaan

I klass	II klass	III klass	IV klass
Loosimine 30. ja 31. märtsil 1938. a.	Loosimine 28. ja 29. apr. 1938. a. Eelmise klassi pilettide vahetamine lõpetatakse 22. apr. 1938. a.	Loosimine 30. ja 31. mail 1938. a. Eelmise klassi pilettide vahetamine lõpetatakse 23. mail 1938. a.	Loosimine 2., 3., 4., 5., 6., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 15., 16., 17. ja 18. augustil 1938. a. Eelmise klassi pilettide vahetamine lõpetatakse 26. juulil 1938. a.
Suurim võit (õnnelikul juhul) Kr. 25.000	Suurim võit (õnnelikul juhul) Kr. 25.000	Suurim võit (õnnelikul juhul) Kr. 25.000	Suurim võit (õnnelikul juhul) Kr. 30.000
Kr. Kr.	Kr. Kr.	Kr. Kr.	Kr. Kr.
1 preemia 10.000—10.000	1 preemia 10.000—10.000	1 preemia 10.000—10.000	1 preemia 30.000—30.000
1 võit 15.000—15.000	1 võit 15.000—15.000	1 võit 15.000—15.000	1 võit 50.000—50.000
1 " 7.000—7.000	1 " 7.000—7.000	1 " 7.000—7.000	1 " 25.000—25.000
1 " 5.000—5.000	1 " 5.000—5.000	1 " 5.000—5.000	1 " 15.000—15.000
2 võitu à 3000—6.000	2 võitu à 3.000—6.000	2 võitu à 3.000—6.000	2 võitu à 10.000—20.000
10 " 1.000—10.000	10 " 1.000—10.000	10 " 1.000—10.000	2 " 7.000—14.000
10 " 500—5.000	10 " 500—5.000	10 " 500—5.000	4 " 5.000—20.000
10 " 200—2.000	10 " 200—2.000	10 " 200—2.000	10 " 3.000—30.000
25 " 100—2.500	25 " 100—2.500	25 " 100—2.500	15 " 2.000—30.000
120 " 20—2.400	150 " 20—3.000	100 " 30—3.000	50 " 1.000—50.000
1000 " 10—10.000	1200 " 10—12.000	1000 " 12—12.000	50 " 500—25.000
3820 " 5—19.100	3590 " 7—25.130	3848 " 9—34.632	260 " 100—26.000
5000 võitu + 1 pr. = 94.000	5000 võitu + 1 pr. = 102.650	5000 võitu + 1 pr. = 112.132	44837 " 9—403.533
Pileti hind klassiviisi ostes iga klass 2 krooni; kõik 4 klassi korraga ostes 8 krooni	Pileti hind klassiviisi ostes iga klass 2 krooni; kõik 4 klassi korraga ostes 8 krooni	Pileti hind klassiviisi ostes iga klass 2 krooni; kõik 4 klassi korraga ostes 8 krooni	
Poolpiletit " " " 1 " " 4 " " " 4 "	Poolpiletit " " " 1 " " 4 " " " 4 "	Poolpiletit " " " 1 " " 4 " " " 4 "	
Pileтираamatu (4 piletit) hind klassiviisi ostes iga klass 8 " " " 4 " " " 32 "	Pileтираamatu (4 piletit) hind klassiviisi ostes iga klass 8 " " " 4 " " " 32 "	Pileтираamatu (4 piletit) hind klassiviisi ostes iga klass 8 " " " 4 " " " 32 "	
Poolpileтираamatu (4 poolpiletit) hind klassiviisi ostes iga klass 4 " " " 4 " " " 16 "	Poolpileтираamatu (4 poolpiletit) hind klassiviisi ostes iga klass 4 " " " 4 " " " 16 "	Poolpileтираamatu (4 poolpiletit) hind klassiviisi ostes iga klass 4 " " " 4 " " " 16 "	
Kes soovib osta teise, kolmanda või neljanda klassi pileti, ilma et tal oleks eelmise klassi piletit, peab maksma ka kõigi eelmiste klasside hinna.	Kes soovib osta teise, kolmanda või neljanda klassi pileti, ilma et tal oleks eelmise klassi piletit, peab maksma ka kõigi eelmiste klasside hinna.	Kes soovib osta teise, kolmanda või neljanda klassi pileti, ilma et tal oleks eelmise klassi piletit, peab maksma ka kõigi eelmiste klasside hinna.	
			46.248 võitu + 1 preemia = 768.983

„POLARIS”

EESTI KINDLUSTUS-AKTSIASELTS

võtab vastu järgmisi

k i n d l u s t u s i :

elu-, tule-, murdvar-
guse-, veo-, väärtsaa-
dete-, kasko- (laeva-
kerede) ja klaasi-
k i n d l u s t u s i

Seltsi põhi- ja tagavarakapitalid ületavad

Kr. 1.000.000.—

Seltsi asutamisest peale on kahjude eest
väljamaksetud üle

Kr. 5.310.000.—

S o l i i d n e e d a s i k i n d l u s t u s !

Kahjud likvideeritakse viivitamata!

Juhatus asub TALLINNAS, Vana Viru 12. Kõnetr. 426-66.

Telegrammi-aadress: „Polaris“.

Osakond asub TARTUS, Suur Turg 11. Kõnetraat 6-75.

Esindajad kõigis linnades ja maakohtades.

MOODSAID UUDISRIIDEID PUUVILLAST,
SIIDIST, VILLAST // SUURES MUSTRITE
VALIKUS TRÜKKRIIDEID PUUVILLAL,
SIIDIL // KÕRGEVÄÄRTUSLISI COTTON-
SUKKI »LIBELLE«, »LUKSUS«, »LADY«
SOOVITAB TUNTUD HEADUSES

A
S **OSKAR KILGAS**

VABRIK: SOO 26

A-S. TARTU PANK

Peapank:
TALLINNAS

Osakond:
TARTUS

Toimetab kõiki pangaoperatsioone
sise- ja välismail

Panga juures Eesti Kinnitus Aktsiaseltsi „**POLARISE**“
peaagentuur

Lääne-Eesti Ühispank

Märjamaal

Kõik
pangaoperatsioonid

Telefon:
Märjamaa 32

TSEMENT ON TÄHTSAIM EHTUSAINE:

Tsemendist võib ehitada odavalt kõiksuguseid tarindeid:

tugevaid vundamente, silde, teesid,
sooje ja kuivi hooneid ning lautu,
veekindlaid paake, torusid, katusekive,
kulumiskindlaid põrandaid, kõnniteid jne.
põliseid poste, sõnnikuhoidlaid jne.

Juhatusi tsemendi õige tarvitamise kohta annab tasuta

A.-s. „Tsemendivabrik PORT-KUNDA“

müügikontori juures asuv

Nõuandebüroo

Tallinn, Valli 4—6, telefon 450-17



Daamid ja härrad!

Suurimas valikus kõrgekvaliteedilisi inglise ja kodumaa palitu-, ülikonna- ja mantliriideid leiata alati

O/ü.

Riieturite Ühiskaubamajast

Tallinn, S. Karja 19, tel. 455-77
Tartu, Aleksandri 5, tel. 16-20

B. Schocher & Ko.

Aurujõul riidevärvimise,
pleekimise ja apreteerimise
tööstus



Tallinn, Jahu tän. 3-b
Kõnetr. 468-35

KINDLUSTUSAKTSIASELT

EESTI LLOYD

**SUUREMAID
JA VANEMAI
KODUMAA KINDLUSTUSSELTSE**

ESINDUSED KOGU EESTIS

**KIIRE JA ÕIGLANE KAHJU-
TASUDE ÕIENDAMINE**

EESTI LLOYD

„Eesti Paber“ Aktsia-Selts
Tallinn

1. -
T 24



Koostöö viib edasi!

Vabariigi 20. aastapäeval võib eesti rahvas rahuldustundega tagasi vaadata saavutatud tulemusile. Edu on olnud kõigil aladel, mis on ette võetud meie rahva elu paremaks korraldamiseks.

Sama edukas on olnud ka rahva ühisettevõtte ETK omatööstuslik tegevus. Selle kosutav mõju on avaldunud nii kvaliteetkauba levitamise kui ka õiglase hinnapoliitika kaudu.

Rahva omatööstuse meistertooted

Kosutava toidu valmistamiseks

ETK jahu, kohv, kakao, ETK küpsetuspulber, maitseained, ETK tee, veinid j. t.

Naudinguks suitsetajaile

paberossid Ahto, Kuldmedal, sigaretid Turist, Idamaa Kuld, paberossi- ja piibutubakad Kotkas, ETK nr. 1, Merikaru j. t.

Ehitus- ja põllutöödeks

ETK naelad, ehitustarbed, ETK värvid, ETK Põltsamaa puukooli istikud, ETK põllutööriistad ja -masinad, ETK õlid ja määrded.

Puhastus- ja iluvahendid

ETK pesu-, kümbalus- ja tualettseebid, pesupulber Vello, kingakreemid Opaal, Atlas, ETK riidevärvid j. t.

Õppetöödeks ja reisuks

ETK koolitarbed, portfelligid, kohvrid, ETK jalgrattad.

**ETK tooted on väärilised
tõusvale rahvale!**

A. LAAR